Taloyhtiöiden vehreyttämisen käsikirja

Villejä ja viihtyisiä keinoja vehreyttämiseen

Helsinki

Co-funded by the European Union

ReWild the City

Helsinki

Taloyhtiöiden vehreyttämisen käsikirja

Villejä ja viihtyisiä keinoja vehreyttämiseen

Helsinki

Co-funded by the European Union

ReWild the city

Helsinki

Keinoja taloyhtiöiden pihojen vehreyttämiseksi

Julkaisija

Helsingin kaupunki /
Kaupunkiympäristön toimiala

Valokuvat

Sitowise Oy ja Laura Oja

Taitto

Sitowise Oy

Etu- ja takakannen kuvat

SItowise Oy

Julkaisuvuosi

2026

Sisällysluettelo

1. Johdanto **6**
1.1 Miksi vehreyttäminen on tärkeää? 6
1.2 Näin käytätte käsikirjaa 8
1.3 Vehreyttämisen hyödyt taloyhtiölle 9

2. Toimivan vehreyttämisen suunnitteluperiaatteita **13**
2.1 Yhteisten tavoitteiden muodostaminen pihakävelyn avulla 14
2.2 Nykyinen kasvillisuus lähtökohtana 18
2.3 Luonnonkasvit tukevat tavoitteita 19
2.4 Kerroksellista ja toiminnallista monilajisuutta 20
2.5 Kasvupaikka ja -alusta ratkaisee 21
2.6 Hoito osaksi ratkaisua 24

3. Vehreyttämisratkaisut taloyhtiöille **26**
Symbolien selitteet ja tulkitseminen 28

4. Taloyhtiön etenemispolku **66**
4.1 Sivupolku: pienet kokeilut ilman pihasuunnitelmaa 70

5. Pihasuunnitteluun vaikuttavat säännökset **71**
5.1 Mitä taloyhtiön kannattaa tarkistaa ennen pihan suunnittelua 72
5.2 Tukea suunnitteluun 74
5.3 Tarjouspyyntöpohja pihasuunnitteluun 76

6. Hoito, huolto ja vastuut **79**
6.1 Kevät- ja syyskierros 81

7. Lähteet ja lisälukeminen **82**
7.1 Hyödylliset oppaat ja palvelut 82
7.2 Lähteitä 84

Liitteet **89**

1. Johdanto

Tervetuloa vehreyttämään taloyhtiöpihoja! Tämän oppaan tehtävänä on auttaa taloyhtiöitä toteuttamaan erilaisia vehreytysratkaisuja pienistä omatoimisista ratkaisuista aina laajempiin suunnittelua vaativiin hankkeisiin. Käsikirja on tarkoitettu taloyhtiöiden aktiivisille asukkaille, hallitusten jäsenille, isännöitsijöille ja huoltoyhtiöille käytännön ideapankiksi.

1.1 Miksi vehreyttäminen on tärkeää?

Muuttuva ilmasto vaikuttaa vähitellen myös helsinkiläsiten asuinympäristöjen olosuhteisiin. Helsingin ilmastonmuutoksen merkittävimmiksi riskeiksi on todettu helle, meri- ja hulevesitulvat, lisääntyvä kosteus ja talvinen liukkaus. Sään ääri-ilmiöihin varautuminen on olennainen osa sopeutumista ja taloyhtiöiden suunnitelmallista kiinteistönhoitoa. Moniin ilmastonmuutoksen aiheuttamiin haasteisiin voidaan ainakin pyrkiä vaikuttamaan viherryttämällä. **Ennakkoon varautumalla taloyhtiö voi parantaa kestävyyttään ja vältyä yllättäviltä vahingoilta.**

Vehreämpi taloyhtiöpiha on viihtyisämpi, luonnoltaan monipuolisempi ja se auttaa ehkäisemään sään ääri-ilmiöiden rasitusta. Ilmastonmuutokseen sopeutumisessa tavoitteena on varmistaa, että taloyhtiön rakennukset, piha-alueet ja asukkaat säilyvät mahdollisimman toimintakykyisinä muuttuvissa olosuhteissa. Sääilmiöiden voimakkuus ja vaihtelu tulevat lisääntymään, mikä tarkoittaa esimerkiksi hellejaksojen pidentymistä ja sademäärien kasvua. Vehreä piha on helteellä viileämpi ja rankkasateella se hillitsee hulevesien tulvimista. Tekniset ratkaisut hulevesitulvariskien ehkäisyyn on usein kalliimpia, hitaita toteuttaa ja jossain tapauksessa kapasiteetin kasvattaminen on jopa mahdotonta, koska maan alla ei ole tilaa tai hulevesien käsittelylaitokset eivät yksinkertaisesti pysty vastaanottamaan jakäsittelemään isompia volyymeja. Hulevedet eivät myöskään tunnista tontin rajoja. Ne muodostuvat isolta alueelta ja kerääntyvät maan muotojen ja muiden tekijöiden takia, kuten pintavaluntaa kasvattavien läpäisemättömien pintojen vuoksi tiettyihin paikkoihin. Hyödyllisintä olisi, että jokainen tontti tekee voitavansa vähentääkseen hulevesien muodostumista ja hidastaakseen niiden valuntaa.

Luonnon monimuotoisuus heikkenee, kun eri lajien elinympäristöt vähenevät, pirstoutuvat tai muuttuvat yksipuolisiksi. Pihojen kovat ja tummat pinnat, kuten asfaltti ja kivetyt alueet, kuumenevat auringossa. Vähäinen kasvillisuus tarjoaa niukasti varjoa ja pienet kasvualustat kuivuvat nopeasti heikentäen kasvillisuuden menestymismahdollisuuksia. Rankkasateet, hellejaksot, kuivuus ja säiden äärivaihtelut lisäävät näitä rasituksia. **Pienetkin kasvupaikkaan sopivat istutukset ja vehreytystoimet voivat parantaa pihan viihtyisyyttä ja luonnon monimuotoisuutta.**

Luonnon tilaa voidaan vahvistaa arjen ympäristöissä lisäämällä kasvillisuuden vaihtelevuutta ja erilaisia elinympäristöjä erilaisille lajeille sekä ennen kaikkea säilyttämällä jo olemassa olevaa kasvillisuutta. Monimuotoinen lähiluonto on tärkeää myös ihmisten hyvinvoinnille. Se tukee ihmisen omaa mikrobistoa, parantaa vastustuskykyä ja terveyttä sekä tarjoaa virkistystä. Kasvillisuuden lisääminen ei poista kaikkia pihojen ongelmia, mutta oikein sijoitettu puu, monilajinen istutus tai maanpeite voi parantaa pihan toimivuutta ja asukkaiden arkea. Muutos voidaan usein aloittaa pienistä askelista. Taloyhtiössä ratkaisu voi olla esimerkiksi säilytetty puu, uusi monilajinen istutus, niittylaikku, köynnös tai sadeveden käyttäminen istutusten kasteluun.

Luontopohjaiset ratkaisut, eli luonnon omien ratkaisujenhyödyntäminen pihoilla on tehokas tapa tukea pihan monimuotoisuutta. Piha, jossa on monimuotoista kasvillisuutta ja hyvin toimiva maaperä tukee sekä asukkaiden hyvinvointia että elinvoimaista kaupunkiluontoa. **Yksittäisen pihan vehreyttämisellä on paikallista vaikutusta, mutta yhdessä pihoja vehreyttämällä voidaan parantaa koko kaupungin sopeutumista ilmastonmuutokseen, sekä parantaa luonnon tilaa ja kaupunkilaisten hyvinvointia.**

Mitä vehreyttäminen tarkoittaa?

Vehreyttämisellä ja villiinnyttämisellä (rewilding) tarkoitetaan villin luonnon lisäämistä ja palauttamista ihmisen muokkaamaan ympäristöön.

Taloyhtiöpihojen vehreyttämisellä tarkoitetaan tässä käsikirjassa kasvillisuuden ja vettä läpäisevien pintojen lisäämistä pihoille. Kasvillisuus ja luontaisesti toimiva maaperä ovat avainasemassa tuottamassa monia suoria ja epäsuoria hyötyjä ilmastonmuutokseen sopeutumiselle, luontoarvoille ja hyvinvoinnille. Vehreyttämistä voidaan tehdä sekä parantamalla olemassaolevan kasvillisuuden menestymisen mahdollisuuksia että lisäämällä uusia kasvillisuusalueita.

1.2 Näin käytätte käsikirjaa

Kun vasta mietitte muutosta:
Lukekaa luvut 1–2 ja tehkää yhteinen pihakävely.

Kun vertailette ratkaisuja:
Käyttäkää luvun 3 ratkaisuesimerkkejä.

Kun valmistelette päätöstä tai hankintaa:
Valitkaa sopiva laajuus, hoitotapa ja piha-suunnitelman tekijä lukujen 4-5 avulla.

1.3 Vehreyttämisen hyödyt taloyhtiölle

Taloyhtiöillä on merkittävä rooli ja mahdollisuus vaikuttaa vehreyttämisellä asukkaiden viihtyisyyteen, hyvinvointiin ja kaupunkiluonnon monimuotoisuuteen sekä paikallisesti että omaa pihaa laajemmalle alueelle.

Pihoilla on merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Pihojen kasvillisuus voi täydentää pölyttäjien, lintujen ja muiden lajien elinympäristöjä ja niiden välisiä verkostoja kaupungissa. Monimuotoinen piha tarjoaa ravintoa, suojaa, pesäpaikkoja sekä mahdollistaa eri lajien liikkumista ja menestymistä rakennetussa ympäristössä.

Vehreä piha vaikuttaa suoraan asumisviihtyvyyteen ja asukkaiden hyvinvointiin.

Monimuotoinen kasvillisuus ja siinä viihtyvä monimuotoinen mikrobisto tukee asukkaiden kehon ja mielen hyvinvointia esimerkiksi alentamalla verenpainetta. Varjo oleskelupaikalla helpottaa hellepäivää, monipuolinen kukkiva istutus tuo katseltavaa läpi kasvukauden ja yhteinen viljelylaatikko voi tarjota luontevan kohtaamispaikan. Vehreät pihat houkuttelevat tutkitusti viettämään aikaa myös kerrostalopihoilla.

Yksittäistenkin pihojen vehreyttäminen tukee alueen viherverkostoja.

Samalla kasvaa kaupunginosan viherpinta-ala. Kovien asfalttipintojen muuttaminen kerroksellisiksi, monipuolisiksi kasvillisuusalueiksi hyödyttää niin talonyhtiön kuin lähialueen asukkaita. Kasvillisuus ja läpäisevä maa viilentävät ja hidastavat hulevesien valumista myös yksittäistä pihaa laajemmalla alueella.

Kuuma pihaa voi viilentää kasvillisuuden avulla.

Tiiviisti rakennettu kaupunki lämpenee, kun kovat pinnat varastoivat ja luovuttavat lämpöä. Tätä kutsutaan lämpösaarekeilmiöksi. Pihojen kasvillisuus viilentää ja erityisesti suuret puut tarjoavat varjostusta.

Runsas kasvillisuus viivyttää hulevesiä.

Tiivis kaupunkirakenne vaikuttaa myös hulevesitulvariskiin. Asfaltti- ja kiveysalueilta sadevesi valuu nopeasti eteenpäin, jolloin rankkasateiden aikainen kuormitus voi kasautua maastossa alavilla paikoilla sijaitseville tonteille ja viemäreihin aiheuttaen tulvimista.

Erityisesti suurista puista on paljon hyötyä pihoilla.

Ne tarjoavat elinympäristöjä, varjostavat ja viilentävät, sitovat hiiltä ja ovat kauniita katsella. Puut ovat myös helppohoitoisia, kun alkuvaiheen hoidosta huolehditaan.

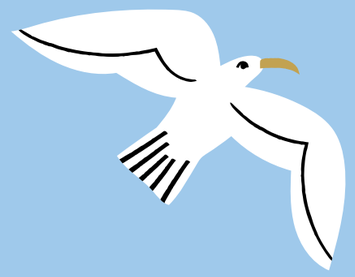

Pelko pois!

Vehreyttäminen voi herättää huolta esimerkiksi punkeista tai pistiäisistä. Uhkaavan tuntuisiin eliöihin tutustuminen ja toimivat suunnitteluratkaisut auttavat taltuttamaan pelkoja. Kun oleskelu, kulkureitit ja monimuotoisuutta tukevat alueet sijoitetaan harkiten ja hoidosta sovitaan, niin pihasta tulee toimiva ja viihtyisä. Monimuotoisella pihalla myös haitallisten eliöiden luontaiset viholliset viihtyvät paremmin ja epätoivottujen vieraiden määrät pysyvät helpommin kurissa.

2. Toimivan vehreyttämisen suunnitteluperiaatteita

Toimivassa vehreyttämisessä ja pihasuunnitelmassa ratkaisut valitaan asukkaiden toiveiden ja tarpeiden, pihan käytön, pihan valoisuus- ja kosteusolojen sekä maaperän mukaan. Myös pihan hoitoon kuluva aika ja käytettävissä oleva raha ohjaavat valintoja.

Vehreyttämisen keskeisenä tavoitteena on asukkaiden arjessa toimiva ja viihtyisä piha, jonka hoitotarve myös sopii käytettävissä oleviin resursseihin. Osallistaminen, vuorovaikutus ja tiedonkulku on tärkeää, jotta taloyhtiön asukkaat ja muut toimijat sitoutuvat ja vehreyttämisestä muodostuu pitkällä aikavälillä toimiva ratkaisu. Osallistamiseen on monia keinoja, mutta tärkeintä on löytää yhteiset tavoitteet ja reunaehdot vehreyttämiselle. Sopikaa kehitystyön käynnistämisestä yhtiökokouksessa ja käynnistäkää työ taloyhtiön yhteisellä pihakävelyllä. Lisäksi asukkaiden ja osakkaiden toiveiden kartoittamiseksi kannattaa järjestää kysely.

Aloittakaa tutustumalla omaan pihaan. Miettikää, mikä toimii ja mikä ei. Mitä olemassa olevasta kasvillisuudesta voitaisiin säilyttää? Tunnistakaa tärkeimmät käyttötarpeet ja valitkaa vasta sitten täydentävät toimet. Seuraavissa kappaleissa kerrotaan tarkemmin, mitä vehreyttämisen suunnittelussa kannattaa ottaa huomioon.

2.1 Yhteisten tavoitteiden muodostaminen pihakävelyn avulla

Pihakävely auttaa tutustumaan omaan pihaan uudesta näkökulmasta ja muodostamaan asukkaiden yhteisesti sovitut tavoitteet. Taloyhtiön hallitus järjestää kierroksen, nimeää vetäjän ja kutsuu mukaan eri-ikäisiä asukkaita sekä huoltoyhtiön tai muun pihan hoidosta vastaavan tahon.

Pihakävelyn valmistelu
Taloyhtiön hallitus voi pyytää pihakierroksen ilmoittautumiset etukäteen, varata esimerkiksi tunnin kierrokseen ja puoli tuntia yhteiseen koontiin sekä tarvittaessa jakaa suuren osallistujajoukon pienryhmiin. Päättäkää samalla, milloin ehdotukset käsitellään ja miten asukkaille kerrotaan jatkosta. Keskustelkaa myös huoltoyhtiön kanssa pihan ongelmapaikoista ja hoidon käytännöistä. Ilmastoriskien tunnistamisessa voi käyttää HSY:n Taloyhtiön ilmastoriskien kartoitus -materiaalia.

Pihankävely
Ottakaa mukaan ilmakuva, kyniä ja kamera. Merkitkää nykytilan havainnot ja tulevaisuuden toiveet erikseen kartalle. Karttatyöskentelyn ja yhteisen keskustelun voi pitää kierroksen jälkeen sisätiloissa. Keskustelkaa myös siitä, millainen hoito on realistista ja miten asukkaat haluavat siihen osallistua. Pihakävelylle sovittu vetäjä kokoaa tärkeimmät havainnot ja vie yhteiset tavoitteet hallituksen käsittelyyn. Kirjatkaa pihan kehittämisen tavoitteet taloyhtiön strategiaan tai toimintasuunitelmaan.

Aloittakaa pihan nykytilasta
Kiertäkää yhdessä piha ja tunnistakaa mukavat oleskelupaikat, leikin ja kulkureittien tarpeet, kuumat tai tuuliset kohdat sekä lumen ja veden kertymispaikat. Tutustukaa samalla olemassa olevaan kasvillisuuteen ja sen hyvinvointiin. Huomatkaa myös pihan hyvät ominaisuudet, jotka halutaan säilyttää. Erityisesti puiden säilyttäminen on tärkeää, sillä ne ovat hidaskasvuisia, ja uusien puiden avulla samojen hyötyjen, esimerkiksi varjostuksen, saaminen voi viedä vuosikymmeniä.

Luontoarvojen tarkemmassa tarkastelussa ammattilainen voi hyödyntää Rakennetun ympäristön luontotyypit ja niiden ekologisen tilan arviointi -ohjetta. Tavallisen pihakävelyn tueksi riittävät omat havainnot ja yhteiset tavoitteet.

Havaintojen kirjaaminen
Kirjatkaa havainnot ja toiveet. Ottakaa mukaan pihakartta tai ilmakuva, kyniä ja kamera. Merkitkää nykytilan havainnot ja tulevaisuuden toiveet erikseen kartalle. Karttatyöskentelyn ja yhteisen keskustelun voi pitää kierroksen jälkeen sisätiloissa. Keskustelkaa myös siitä, millainen hoito on realistista ja miten asukkaat haluavat siihen osallistua. Pihakävelylle sovittu vetäjä kokoaa tärkeimmät havainnot ja vie yhteiset tavoitteet hallituksen käsittelyyn. Kirjatkaa pihan kehittämisen tavoitteet taloyhtiön strategiaan tai toimintasuunitelmaan.

Hyödyntäkää havaintotaulukkoa
Käyttäkää liitteen 2 tulostettavaa havaintotaulukkoa pihakierroksen havaintojen kirjaamisen tukena. Luokaa keskustelujen ja havaintojen pohjalta toimenpide-ehdotuksia hyödyntäen luvun 5 toimepidekorttien pohjalta. Valitkaa esimerkiksi 1–3 tavoitetta, joiden perusteella erilaisia ratkaisuja vertaillaan.

Karttamerkinnät
Merkitkää erityisesti säilytettävä kasvillisuus pihakartalle jo hankkeen alussa. Karttaan voidaan kirjata esimerkiksi arvokkaat puut, toimivat pensasryhmät, keväällä kukkivat alueet sekä kohdat, joissa kasvillisuus selvästi viihtyy. Näin uuden kasvillisuuden, kulun, oleskelun ja mahdollisten rakenteiden paikat voidaan sovittaa olemassa olevaan pihaan sen sijaan, että suunnittelu alkaisi tyhjältä pohjalta.

Pihakävelyn tulokset
Pihakävelyn tulokseksi riittää havaintoja sisältävä karttapiirros tai listaus ja valokuvia ja yhdessä valitut selkeä tavoitteet. Tavoitteita voivat olla esimerkiksi lisää varjoa oleskeluun, kukintaa keväästä syksyyn, istumispaikkoja, leikin mahdollisuuksia tai yksi helppo yhteisviljelyn paikka. Karttaa ja tavoitteita voidaan käyttää suoraan eri ratkaisujen vertailussa ja mahdollisen pihasuunnittelun toimeksiannon lähtökohtana.

Taulukko 3: Esimerkkejä asioista, joihin voitte kiinnittää huomiota pihakävelyllä

Tarkistakaa pihalla	Keskustelkaa yhdessä	Merkitkää kartalle
Aurinko, varjo, tuuli sekä kuivat ja märät kohdat	Missä on miellyttävä tai epämiellyttävä olla eri vuodenaikoina?	Kuumin, tuulisin, varjoisin ja toistuvasti märkä kohta
Rankkasateiden aiheuttamat vauriot esim. kivituhkakäytävissä	Missä sade- ja hulevedet aiheuttavat haittaa tai vahinkoa?	Veden kuluttamat urat, päällystevauriot
Oleskelu-, ja leikkialueet, viihtyvyys	Mitä pihalla pitäisi voida tehdä vapaa-ajalla ja missä?	Penkit, hiekkalaatikot, leikkivälineet, grillikatokset
Pyörät, jätehuolto ja kulkureitit, pelastustiet ja nostopaikat, lumenkasauspaikat sekä aura-auton reitit	Mitä arjen toiminntoa pihalla pitäisi voida hoitaa sujuvasti ja missä?	Tärkeät toiminnot kuten pyörätelineet, oikoreitit, esteet ja käyttämättömät alueet
Puut, pensaat, kukinta ja luonto- sekä eläinhavainnot	Mikä kasvillisuus on tärkeää säilyttää ja mitä puuttuu? Missä kasvillisuus on kulunut oikopolkujen tai muun käytön vuoksi?	Säilytettävä kasvillisuus ja kiinnostavat luontokohdat sekä uudet tarpeelliset kulkureitit
Kaivot, syöksytorvet, lumitilat ja huoltoreitit	Mikä nykyisessä hoidossa toimii ja mikä kuormittaa?	Missä esimerkiksi seisova vesi tai kasattu lumi aiheuttaa ongelmia, missä taas voisi olla paremmin tilaa
Pihan äänimaailma, kuten linnunlaulu, liikenne ja muut pihan luonnon ja ihmisen äänet	Missä piha tuntuu levottomalta, missä rauhalliselta?	Tilojen rauhoittamisen ja melukokemuksen vaimentamista kaipaavat alueet
Onko maassa multaa, savea tai hiekkaa, kariketta tai luontaista kunttaa? Onko maa murske- tai sepelikenttää, hiekkaa, kivituhkaa?	Millaista kasvillisuutta toivotaan, ja onko sellaista jo? Onko oleva maaperä uudelle kasvillisuudelle soveltuvaa?	Sellaisenaan toimivat ja kasvillisuuden kannalta helpot ja vaikeat maaperäalueet

Taulukko 4: Esimerkkejä havainnoista omasta pihasta ja mahdollisia toimia tilanteen parantamiseksi

Pihan havainto	Helppo ensiaskel	Mitä se parantaa	Tarkista ennen työtä
Laaja tumma asfalttialue, joka on kuuma helteillä	Lisätkää siirrettäviä istutusastioita	Varjo ja viihtyisyys; kasvillisuus viilentää	Pelastustie, kulkureitit ja kasteluvastuu
Varjoton oleskelupaikka	Sijoittakaa penkin lähelle suuressa ruukussa köynnös ja sille säleikkö, kasvupaikkaan sopiva pieni puu tai kevyt varjostava rakenne.	Oleskelumukavuus hellepäivinä	Riittävä varjo, turvalliset näkemäyhteydet ja pihan esteettömät kulkureitit
Vähän käytetty nurmikkoalue	Harventakaa nurmikon leikkaustiheyttä, lisätkää nurmikkoon muita kasveja tai antakaa kehittyä itsellään niityksi. Suosikaa kasvupaikkaan sopivia kotimaista alkuperää olevia niittysiemenseoksia.	Pidempi kukinta, enemmän väriloistoa ja vaihtelevampi kasvillisuus ja pölyttäjien tukeminen	Alueen käyttötarkoitus ja selkeät rajaukset huoltoa varten
Yksipuolinen istutusalue	Lisätkää 3–5 kasvupaikkaan sopivaa perennaa ja sipulikasveja. Suosikaa pölyttäjille ravintoa tarjoavia kotimaisia tai Suomessa vakiintuneita perinneperennoja ja kasvupaikkaan sopivia, eurooppalaista alkuperää olevia lajeja.	Pidempi kukinta, enemmän väriloistoa ja vaihtelevampi kasvillisuus ja pölyttäjien tukeminen	Valoisuus, kosteus, allergeenit ja kasvien koko täysikasvuisina
Paljas tai nopeasti kuivuva maanpinta	Lisätkää maanpeitekasveja, lehtikatetta tai puun alle kariketta	Maan kosteus ja juuriston suoja, maaperän kulumisen vähentäminen ja maaperäeliöstön monimuotoisuuden tukeminen.	Kuivuuden ja paljauden syy: esimerkiksi maanalaiset rakenteet, ohut kasvualusta tai tallattu oikopolku
Kasteluvedestä on puutetta	Kerätkää sadevettä katolta kannelliseen sadevesiastiaan tai säiliöön	Vähemmän talousveden käyttöä ja hulevesitulvien ennaltaehkäisy	Astian vakaus ja ylivuodon turvallinen reitti, huomioi myös lasten ja eläinten hukkumisriski

2.2 Nykyinen kasvillisuus lähtökohtana

Pihan olemassa oleva kasvillisuus on usein pihan arvokkain voimavara. Hyväkuntoinen täysikasvuinen puu, pensasryhmä tai monilajinen istutus tuottaa monia hyötyjä pihassa jo nyt, kun taas uudet istutukset tuottavat vastaavia hyötyjä vasta vuosien päästä. Erityisesti vanhat puut ovat merkittäviä. Niiden latvus, juuristo ja puun eri osissa elävä eliöstö sekä kokonaisuuden ekologinen arvo ovat syntyneet vuosikymmenten aikana. Saman hyödyn saavuttaminen uusilla puuntaimilla vie pitkään. **Kun puusto ikääntyy, istuttakaa uusia puita ajoissa sopiviin valoisiin kasvupaikkoihin. Näin nuori puusukupolvi ehtii kasvaa ennen vanhojen puiden poistumista.**

Säilyttämisessä on kyse myös resurssiviisaudesta. Kun toimiva kasvillisuus ja elävä maaperä pidetään osana suunnitelmaa, vältetään turhaa purkamista, kuljetuksia ja uusien kasvualustojen rakentamista. **Vakiintuneet kasvit ovat jo osoittaneet menestyvänsä paikalla: ne ovat sopeutuneet pihan valoisuuteen, kosteuteen, tuuleen ja talviolosuhteisiin.** Niiden ympärille voidaan lisätä uusia kerroksia, kuten maanpeitekasveja, sipulikukkia tai pensaita, jolloin piha vehreytyy vaiheittain ja kustannuksia voidaan jakaa useammalle vuodelle.

Jos pihaa muutetaan laajemmilla rakentamistoimenpiteillä, niin puiden ja istutusalueiden säilyminen edellyttää myös suojaamista käytännön rakentamisen aikana. Välttäkää kaivamista, maan tiivistämistä, ajamista ja materiaalien varastointia puiden juuristoalueilla. Rungon vauriot, suurten juurten katkeaminen tai pitkäaikainen maanpinnan muuttaminen voivat heikentää puuta myös vasta vuosien kuluttua. Jos puun kunto, juuristoalueen laajuus tai leikkaustarve epäilyttää, arboristin arvio auttaa tekemään turvallisen ja pitkäjänteisen päätöksen. **Vanhalle puulle voidaan myös saada lisää aikaa turvallisena pihapuuna arboristin suunnittelemilla ja suorittamilla hoitotoimilla.** Suuret puut ovat arvokkaita myös kuolleena. Säilytä turvallisuussyistä poistetut kuolleet suuret oksat ja rungot pihalla lahopuuna. Lahopuu tarjoaa tärkeitä elinympäristöjä ja ravintoa monille sienille, pieneläimille, jäkälille ja sammalille.

2.3 Luonnonkasvit tukevat tavoitteita

Kasvillisuutta lisättäessä on hyvä suosia Suomessa ja lähiympäristössä esiintyviä luonnonvaraisia kasvilajeja. Ne ovat kestäviä ja alueen ilmasto-oloihin sopeutuneita. Sopivista luonnonkasveista koostuvat istutukset ovat pitkäikäisiä ja kestävät monenlaisia sääoloja. Kotimaisten kasvilajien istutukseen sijoitetut investoinnit kantavat pitkälle ja tuottavat luotettavasti ja pitkäaikaisesti varjostusta, viihtyisyyttä ja muita toivottuja hyötyjä. Lisäksi ne tukevat parhaiten pihaluonnon monimuotoisuutta, sillä luonnonvaraiset eläimet, kuten linnut ja hyönteiset, osaavat hyödyntää niitä paremmin kuin vierasperäisiä kasveja.

Monia meillä alkuperäisinä luonnossa esiintyviä puita, pensaita ja perennoja (eli ruohovartisia, monivuotisia kasveja) on helposti saatavilla taimistoilta ja puutarhamyymälöistä. Tarkistakaa myös, että kotimaassa esiintyvän lajin, kuten vaikka taikinamarjan, taimet ovat suomalaista alkuperää, sillä monia kasvilajejamme tuotetaan tuotetaan muualla Euroopassa, esimerkiksi Puolassa tai Hollannissa ja tuodaan Suomeen. Alkuperä on erityisen tärkeä niittykasveja kylvettäessä, sillä kotimaistenkaan kasvilajien ulkomaiset alkuperät eivät aina menesty Suomen oloissa.

Lisäksi kasvilajien sisällä on alueellisia eroja, jotka vaikuttavat esimerkiksi siihen, miten kasvit sopivat eri hyönteisten ravinnonlähteeksi. Niittysiemenseoksen ja sen sisältämien lajien kotimainen alkuperä tulee ehdottomasti varmistaa.

Jos haluatte kuitenkin istuttaa vierasperäisiä kasveja esimerkiksi niiden näyttävän kukinnon takia, suosikaa silloin meillä pitkään käytettyjä, perinteisiä puutarhakasveja. Monilla kasvilajeilla, joita meillä on käytetty jo yli sata vuotta sitten runsaasti, on myös jo niitä hyödyntäviä eliöitä. Toinen kasviryhmä, joita vierasperäisiä lajeja käytettäessä on syytä suosia, ovat eurooppalaiset, Suomen lähialueilla jo luonnonvaraisina esiintyvät lajit. Niitä hyödyntävät eliöt voivat ilmaston muuttuessa löytää Suomeen omin siivin ja jaloin. **Sen sijaan haitallisia vieraskasvilajeja ei pidä käyttää lainkaan. Jos niitä pihalla on, ne tulee poistaa jo lainsäädännönkin perusteella.** Löydätte lisätietoa poistettavista vieraslajeista Vieraslajit-verkkosivuilta.

2.4 Kerroksellista ja toiminnallista monilajisuutta

Luonnonvarainen kasvillisuus on kerroksellista; metsissä on isoja ja pieniä puita, pensaita, varpuja ja erilaisia monivuotisia ruohovartisia kasveja ja metsän pohjalla kasvaa sammalta ja jäkäliä. **Kerrostamalla pihan kasvillisuutta pihasta muodostuu kestävä, toimiva ja vuodenajoissa muuttuva kokonaisuus.**

Puiden latvukset muodostavat ylimmän kerroksen: ne varjostavat oleskelupaikkoja, viilentävät ympäristöä ja luovat pihalle pitkäikäistä rakennetta. Ne ovat myös tärkeitä pesä- ja lepopaikkoja monille pihapiirin eläimille. Pensaat tuovat puiden latvuston alle näkösuojaa, rajaavat tiloja, ohjaavat kulkua ja tarjoavat suojaa ja ravintoa linnuille sekä muille eläimille. Monivuotiset kukkivat ruohovartiset kasvit eli perennat, sipulikasvit ja muut kukkivat kasvit tuovat pihaan värejä, tuoksuja ja erityisesti pölyttäjille tärkeää ravintoa keväästä syksyyn. **Suosikaa kasvupaikkaan sopivia kotimaisia luonnonkasveja, perinteisiä maatiaiskantoja ja Suomessa menestyviksi todettuja pölyttäjäystävällisiä kasveja.**

Matalat maanpeitekasvit yhtenäistävät istutusalueen ja täyttävät muiden kasvien väliin jäävän tyhjän tilan. Yhtenäinen istutusalue peittää paljasta maata, vähentää kuivumista ja rikkakasvien kasvua ja suojaa maaperää sateen ja kulutuksen vaikutuksilta. Erityisesti puiden ja pensaiden alustoilla maanpeitekasvit voivat myös tehdä alueesta siistimmän ja helpommin hoidettavan kuin paljas maa tai jatkuvasti leikattava nurmikko. Valitkaa myös maanpeitekerrokseen paikallisiin olosuhteisiin sopivia, Suomessa luonnonvaraisia tai vakiintuneita lajeja.

Maanpeiteistutus, jossa on vain matalia kasveja, voi olla tarpeen rajata matalalla suoja-aidalla tai vaikka lahopuupölleillä. Ellei se erotu talvisaikaan, sen yli saatetaan vahingossa ajaa esimerkiksi lumenpoiston tai huoltotöiden yhteydessä.

Kerroksellinen ja monilajinen kasvillisuus tekee pihasta kestävämmän. Kun samalla alueella kasvaa eri lajien ja kasvutapojen kasveja, sääolojen, tuholaisten tai yksittäisen lajin heikon menestymisen vaikutus ei kohdistu koko istutukseen. Monilajinen kasvillisuus tarjoaa erilaisia kukintoja, siemeniä, lehtiä ja suojapaikkoja, mikä vahvistaa pihan luontoarvoja.

Kerroksellisuus jatkuu myös maanpinnan alapuolella. Puiden, pensaiden, perennojen ja maanpeitekasvien erilaiset juuret hyödyntävät maaperää eri syvyyksiltä ja voivat parantaa sen rakennetta sekä veden ja ilman kulkua. Kasvien juuret, eri juuristoissa elävä eliöstö ja maahan kertyvä eloperäinen aines tukevat hiilen sitoutumista kasvillisuuteen ja sen varastoitumista maaperään.

2.5 Kasvupaikka ja -alusta ratkaisee

Panostakaa pienessäkin vehreyttämistoimessa ensin kasvualustaan, istutustapaan ja alkuvaiheen kasteluun sekä oikein valittuihin kasvilajeihin. Muutama hyvin juurtuva, kasvupaikkaansa sopiva taimi tuottaa pitkällä aikavälillä enemmän hyötyä kuin suuri määrä kasveja, joille ei ole riittävästi tilaa kasvaa tai joiden hoito erityisesti alkuvaiheessa laiminlyödään. Ensimmäiset kasvukaudet ratkaisevat usein sen, muodostuuko istutuksesta kestävä osa pihaa vai jatkuvaa uusimista vaativa kohde.

Ennen toteutusta ottakaa selvää kasvupaikasta ja sen reunaehdoista

Selvittäkää pihan perustamistapa ennen kaivamista tai uusien puiden sijoittamista. Onko istutus tulossa maanvaraiselle pohjalle vai esimerkiksi autohallin päällä olevalle pihakannelle? Maanvaraisessa pihassa juuristo voi kasvaa vapaasti maan alla. Pihakannella kasvillisuuden mahdollisuuksia rajaavat erityisesti kannen kantavuus, vedeneristys, kuivatus sekä kasvualustan käytettävissä oleva syvyys.

Pyytäkää isännöitsijältä pihan rakenne- ja johtotiedot suunnittelun lähtötiedoksi. Jos suunnittelu tilataan ammattilaiselta, osaa pihasuunnittelija sovittaa istutukset niihin. **Helsingin kaupungin rakennusvalvonnalla on oma opas pihasuunnitelmiin ja muutostöiden luvanvaraisuuteen.** Rakennusvalvonnasta voi lisäksi kysyä neuvoa lupatarpeista.

Huomioikaa suojaetäisyydet erityisesti puita istutettaessa

Suojaetäisyydet rakenteisiin ja tarvittava kantavuus riippuvat kasvilajista ja rakenteesta; varmistakaa ne suunnittelijan, rakenteen omistajan ja rakennusvalvonnan ohjeiden avulla. Pihakannelle sopivat yleensä pienemmät, kevyemmät ja matalajuurisemmat kasvit, ellei rakenteista ole erikseen varmistettu suurempien puiden tai paksujen kasvualustojen mahdollisuutta.

Maanvaraisella pihalla kasvualustan syvyyttä ja laatua voidaan usein muokata joustavammin, mutta samalla on huomioitava olemassa olevien puiden juuret, maanalaiset johdot, putket, salaojat sekä rakennusten ja muiden rakenteiden perustukset. Myös näille on omia ohjeita suojaetäisyydelle, jotka löytyvät Helsingin kaupungin rakennusvalvonnan pihasuunnitteluohjeesta.

Valitkaa kasvit aina kasvupaikan ominaisuuksien mukaan

Kasvupaikkaa arvioitaessa huomioidaan maanvaraisuuden tai kansirakenteen lisäksi valo-olot, tuulisuus, kosteus, talvinen lumen kasaus, mahdollinen tiesuolan kertyminen sekä pihan käyttö ja kulutus. Alueille, joilla liikutaan aktiivisesti, muodostuu helposti kasvittomia oikopolkuja. Suunnittelkaa kulkuyhteydet palvelemaan todellista liikkumista pihalla. Tällöin istutusalueiden tallautumista on helpompi hillitä. Suunnittelussa huomioidaan myös kasvien lopullinen koko sekä juuriston tarvitsema tila.

Aurinkoiselle, kuivalle ja kuumalle paikalle tarvitaan eri lajeja kuin varjoisalle, kostealle alueelle. Auringossa kasvit ja maaperä haihduttavat vettä enemmän, joten aurinkoinen kasvupaikka voi kuivua nopeasti erityisesti silloin, kun kasvualustaa on ohuelti tai sitä ympäröivät kuumenevat kovat pinnat. Toisaalta monet kukkivat lajit tarvitsevat runsaasti valoa eivätkä menesty varjossa. Jos aurinkoa vaativia kasvilajeja sijoitetaan varjoisaan paikkaan, eivät ne todennäköisesti menesty toivotusti.

Kasvien menestyminen alkaa maan alta

Juuristo tarvitsee riittävästi tilaa, sopivasti vettä ja happea, jotta kasvi pystyy kasvamaan, kestämään kuivuutta ja talvehtimaan. Tiivistynyt, liian matala tai jatkuvasti märkä kasvualusta heikentää kasvien kasvua, vaikka laji olisi muuten oikein valittu. Siksi istutusta ei kannata suunnitella pelkästään sen perusteella, mitä maanpinnan yläpuolella halutaan nähdä, vaan myös sen perusteella, millaiset olosuhteet juuristolle voidaan todella tarjota. Pihasuunnittelun ammattilainen auttaa arvioimaan kasvupaikan ja valitsemaan olosuhteisiin sopivat kasvit. Siinä voivat auttaa myös taimimyymälät ja puutarhakirjallisuus.

Kasvualustan tulee pidättää vettä, mutta samalla päästää ylimääräinen vesi hallitusti pois, jotta kasvillisuus saa sopivasti vettä eikä huku seisovaan veteen. Kasvualustan on oltava riittävän ilmava, jotta juuret eivät kärsi hapenpuutteesta, ja tarpeeksi kantava, jotta se ei tiivisty nopeasti käytössä. Maanpinnan suojaaminen maanpeitekasveilla tai katteella auttaa säilyttämään kosteutta ja vähentää voimakasta lämpötilavaihtelua juuristoalueella.

Taulukko 5: Hyvän kasvun edellytykset

Huomioitava asia	Mitä varmistat	Kuka auttaa
Kasvualusta	Riittävä syvyys ja tila, ilmavuus, veden kulku ja kasvupaikkaan sopiva maa.	Pihasuunnittelija tai puutarhuri
Istutustapa	Oikea istutussyvyys, juuriston käsittely ja tarvittaessa tuenta.	Puutarhamyymälä tai taimisto
Alkuvaiheen kastelu	Veden saatavuus, kastelurytmi ja vastuuhenkilö myös lomien ajaksi.	Hallitus, huolto ja sovitut talkoolaiset
Kasvivalinta	Valo, kosteusolot, talvenkestävyys ja täysikasvuisen kasvin tilantarve.	Pihasuunnittelija, puutarhamyymälä tai taimisto. Myös puutarhakirjallisuus voi olla avuksi.

2.6 Hoito osaksi ratkaisua

Hyvä vehreyttämisratkaisu on sellainen, joka voidaan myös hoitaa pitkäjänteisesti. Hoitoa ei kannata ajatella istutuksen jälkeisenä erillisenä työnä, vaan osana suunnittelua: kasvivalinnat, istutuksen koko, sijainti, kulkuyhteydet ja rakenteet vaikuttavat kaikki siihen, kuinka paljon työtä piha myöhemmin tarvitsee. Ratkaisun tulee sopia taloyhtiön käytettävissä oleviin resursseihin, nykyiseen huoltosopimukseen tai mahdollisuuksiin sen päivittämisessä ja ja asukkaiden mahdollisuuksiin osallistua yhteisen pihan hoitoon.

Sopikaa tekijä, tehtävät ja ajankohta etukäteen

Sopikaa jo ennen vehreyttämisen toteutusta, kuka vastaa istutusten kastelusta, kitkennästä, leikkauksista, kasvillisuuden tarkkailusta ja mahdollisten rakenteiden, kuten esimerkiksi istutuslaatikoiden tai pergolarakenteiden kunnon seurannasta. Vastuut voidaan jakaa huoltoyhtiön, urakoitsijan, hallituksen ja asukkaiden kesken, mutta tehtävien ja niiden ajoituksen on oltava kaikille selviä.

Erityisesti ruukut, hyötyviljely, uudet puut sekä monivuotiset istutukset tarvitsevat nimetyn hoitotahon, jotta hoito ei jää epävarmasti vapaaehtoisten varaan. Hallituksen tehtävänä on huolehtia, että vastuuhenkilö on aina nimetty myös asukkaiden tai huoltoyhtiön vaihtuessa. Pitäkää tehtävälista ja yhteystiedot yhteisessä paikassa ja sopikaa varahenkilö.

Hoitoa suunniteltaessa kannattaa miettiä, mitkä tehtävät ovat välttämättömiä, kuka ne tekee ja miten ne voidaan ajoittaa osaksi huoltoyhtiön normaalia työrytmiä tai asukkaiden yhteisiä hoitotalkoita. Näin pihan hoito pysyy hallittavana, eikä yksittäisten töiden kasaantuminen vaaranna kasvillisuuden menestymistä tai pihan turvallista käyttöä.

Vähentäkää hoitotyötä antamalla luonnon hoitaa

Kasvupaikkaan sopivat, kestävät ja monipuoliset kasvit eivät tarvitse jatkuvaa kastelua tai tuholaisten torjuntatoimia, eikä niitä tarvitse uusia tämän tästä. Kasvien lopullinen koko kannattaa huomioida jo istutusvaiheessa, jotta niitä ei tarvitse myöhemmin leikata jatkuvasti liian pieneen tilaan sopivaksi.

Tärkeä tapa lisätä pihan luontoarvoja on antaa sellaisten pihan osien, jotka eivät ole kovassa käytössä, olla mahdollisimman luonnontilaisia. Tällöin niiden hoitokin on yleensä helpompaa. Lehtien pois haravoimista ja nurmikon leikkuuta kannattaa tehdä vain juuri sen verran kuin on välttämätöntä pihan käytön, turvallisuuden ja asukkaiden kokeman viihtyvyyden kannalta.

Pihan hoito eri vuodenaikoina

Pihan kasvillisuuden hoito koostuu erilaisista, eri aikaan tehtävistä toimista ja erityisen tärkeitä ovat kevät ja syksy. Keväällä tarkistetaan kasvillisuus, rakenteet ja tehdään täydennysistutukset. Kesällä nautitaan vehreydestä ja huolehditaan kastelusta. Syksyllä valmistudutaan talveen ja kerätään talteen pihan satoa. Syksy on myös hyvää aikaa istutuksille. Talvella pidetään erityisesti huolta siitä, ettei pihan kasvillisuus kärsi lumitöistä. Oppaan liitteessä on tarkistuslista kevät- ja syyskierroksille, joka tukee töiden ajoittamista.

Ensimetrit kaipaavat erityishuomiota

Ensimmäiset kasvukaudet ovat yleensä hoidon kannalta vaativimmat. Uudet taimet tarvitsevat erityisesti kastelua, rikkakasvien ja vieraslajien torjuntaa, katteiden tarkistamista ja mahdollisten kuolleiden kasvien korvaamista uusilla. Kun kasvillisuus juurtuu, kasvaa ja peittää maan, hoitotarve yleensä vähenee. Aloittakaa pihan vehreyttäminen sellaisella kokonaisuudella, jossa voidaan varmistaa riittävän hyvä alkuvaiheen hoito. Tämän jälkeen on helpompi kokemusten perusteella laajentakaa toimivia ratkaisuja.

3. Vehreyttämisratkaisut taloyhtiöille

Valitkaa kiinnostava ratkaisu alla olevasta listasta.

Kasvillisuus

Nykyinen kasvillisuus kukoistamaan

Puiden istuttaminen

Monilajiset ja kerrokselliset istutukset

Niityt tai kukkivat nurmikot

Paahdeniityt ja kivikkosaarekkeet

Ruukkuistutukset

Köynnökset ja pergolat

Kasvikatot

Luonnon monimuotoisuus

Pihan materiaalien hyödyntäminen

Mikrometsät

Lumonurkat

Suojaa ja pesiä eläimille

Hulevedet ja läpäisevät pinnat

Läpäisevien ja kasvipintojen lisääminen

Hulevesiaiheet

Yhteisöllisyys

Yhteisöviljely ja hyötykasvit

Taimien jakaminen ja täydennysistutukset

Pihanhoidon starttipaketti

Pihanhoidon tarkistuslista

Symbolien selitteet ja tulkitseminen

Tässä luvussa esitellyt vehreyttämisratkaisut ovat ideoinnin työvälineitä. Ne näyttävät, miten vehreyttämistä voidaan tehdä erilaisissa pihoissa ja miten yksittäisiä toimia voi yhdistellä.

Ratkaisujen avulla asukkaat ja taloyhtiön hallitus voivat keskustella tavoitteista, sopivista paikoista, toteutuksen mittakaavasta ja pihan hoidosta. Valitut ideat muodostavat tarvittaessa hyvän lähtöaineiston ammattilaiselle, joka sovittaa ne pihasuunnitelmassa pihan mittoihin, rakenteisiin, kasvupaikkoihin, turvallisuuteen ja budjettiin sekä laatii tarvittavat toteutusasiakirjat.

Monet ratkaisuista voidaan kuitenkin myös toteuttaa myös aktiivisten asukkaiden tekemänä ilman tilattua suunnittelua. Niitä voidaan usein myös kokeilla kevyesti ennen pysyvämpien ja raskaampien rakennustöiden teettämistä.

Ratkaisuja voi toteuttaa eri tasoisina, ja myös hyvin pienet toimet voivat tuoda apua pihan vehreyttämiseen. Erilaisia ratkaisuja voi yhdistellä oman pihan tavoitteiden mukaan myös laajemmiksi kokonaisuuksiksi, joilla vehreyttä saa lisättyä pihoille hyvin monipuolisesti.

Arvioinnin mittakaava kuvataan kunkin ratkaisun kohdassa ”Toteutuksen laajuus”. Pieni kokeilu ja koko pihan toteutus eivät edellytä samaa työmäärää tai budjettia. Nykyinen vaihteluväli kuvaa tätä eroa.

Investointi- ja hoitotarpeen symbolit ovat suuntaa antavia. Pieni investointitarve tarkoittaa yleensä rajattua muutosta ja vähäistä materiaalitarvetta, keskisuuri useita hankintoja tai ammattilaisen työtä ja suuri laajaa toteutusta tai teknisiä rakenteita.

Hoitotarpeessa erotetaan asukkaiden sovitut tehtävät, nykyiseen huoltoon sovitettavat työt ja viheralan osaamista vaativat työt.

Sopikaa oma toteutuskoko ja hoidon sisältö ennen kustannusten vertailua; symbolit eivät ole tarjoushintoja tai tarkkoja työtuntiarvioita.

Symbolien tulkitseminen

Ratkaisujen ominaisuuksia on kuvattu kolmiosaisilla symboleilla. Symbolin osat kuvastavat näiden ominaisuuksien eri tasoja. Kuvattavat ominaisuudet ja niiden tasojen selitteet löytyvät viereiseltä sivulta.

Viereinen esimerkki: Symbolista on täytetty kaksi osaa kolmesta, eli ratkaisun yhteisöllisyysvaikutus on keskisuuri.

Symbolien selitteet

Ratkaisun ominaisuuksia kuvaavat symbolit löytyvät jokaisen ratkaisukortin yläreunasta

Toteutuksen laajuus

Ratkaisun hyödyt

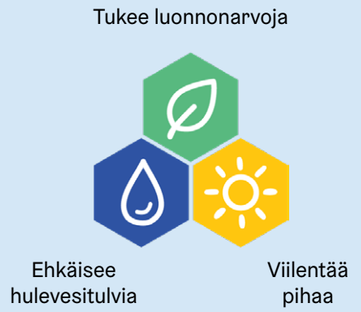

Investointitarve

Hoitotarve

Pitkäkestoisuus

Yhteisöllisyysvaikutus

A. Nykyinen kasvillisuus kukoistamaan

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Pihoille, joilla on istutettuja alueita ja erityisesti puita ja pensaita.	Olemassa oleva kasvillisuus tuottaa jo nyt luontohyötyjä kuten varjostaa, viilentää ja imeyttää hulevesiä. Uusi istutettava kasvillisuus tarvitsee aikaa juurtua ja kasvaa.	Selvittäkää olemassa olevan kasvillisuuden nykytilanne; erityisesti heikon kasvun syyt. Erityisesti puiden osalta merkitkää juuristoalue, jolta rajataan koneliikenne pois. Tarvittaessa tarkistuttakaa puun kunto arboristilta.	Lannoittakaa, parantakaa kasvualustaa, suorittakaa nuorennusleikkaukset, välttäkää puiden juuristoalueen tiivistämistä, käyttäkää syväjuurisia kasve- ja kuohkeuttamaan maaperää. Tarvittaessa pyytäkää arboristilta puun hoito-ohjeet.

Aloita yhden säilytettävän alueen kunnostuksesta esimerkiksi kasvualustaa parantamalla ja maanpeitekasvillisuutta lisäämällä ja laajenna suunnitelmalliseksi koko pihan olemassa olevan kasvillisuuden kunnostukseksi. Jos tarvittavat peruskunnostustoimet tai hoitotavat ovat epäselviä tai alue on suuri, voi olla järkevää pyytää arvio tai tilata hoitosuunnitelma ja tarvittavat työt viheralan ammattilaiselta. Tavanomaiset hoitotyöt sopivat talkoilla tehtäväksi, kun osallistujat perehdytetään tehtävään.

Toteutuksen laajuus:

- Olevan säilyttäminen
- Kasvillisuuden kastelu ja lannoitus
- Kasvillisuuden hoito ja kunnostus
- Arboristin ja suunnittelijan avulla laaditun hoitosuunnitelman pitkäjänteinen toteutus

Pienet istutukset ja hoitotyöt voidaan hoitaa talkoilla.

Puiden kunnon ja leikkaustarpeen arviointi sekä näiden hoito-ohjeet.

Olevat puut ovat pihan tärkeimmät elementit, niiden hyvinvointiin kannattaa panostaa.

Mitä vähemmän olevaa kasvillisuutta pihalla on, sitä tärkeämpää on sen vaaliminen.

B. Puiden istuttaminen

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Kaikille pihoille, eityisesti maanvaraisille pihoille.	Puut tuovat latvuspeittävyyttä ja varjostusta, vehreyttävät ja viilentävät pihaa, parantavat ilmanlaatua, tukevat luonnon monimuotoisuutta ja tarjoavat kasvessaan elinympäristön monimuotoiselle eliöstölle. Puut hyödyntävät myös pihan hulevesiä.	Selvittäkää tilantarve maan päällä ja juuriston sekä kasvualustan vaatima tila. Tarkistakaa maanalaiset johdot ja putket, sekä kansipihoilla rakenteiden kestävyys.	Kastelkaa ja tarkistakaa tuet puun ensimmäisien vuosien aikana. Jatkakaa kastelua tarvittaessa myös jatkossa pihan ominaisuuksista riippuen.

Puiden ja erityisesti suurikasvuisten puiden merkitys pihan vehreyttämisen ja ilmastonmuutokseen sopetumisen kannalta on huomattava. Suuri puu on pitkäikäinen investointi pihan varjoon ja viihtyisyyteen. Puu varjostaa oleskelupaikkaa ja viilentää haihduttamalla. Sen kasvualustaan voi varastoitua paljon sadevettä. Latvus, runko ja juuristo tarjoavat pitkäaikaisia elinympäristöjä monenlaisille eliöille jäkälistä ja sammalista kovakuoriaisiin ja lintuihin.

Uudelle, suureksi kasvavalle puulle varataan riittävästi kasvutilaa sekä latvukselle maan päällä että juuristolle maan alla. Puulaji tulee valita huolellisesti kasvupaikkaan sopivaksi. Istuta seuraavaa puusukupolvea ennakoiden ennen vanhojen puiden poistumista. Puun kehitystä on hyvä seurata, jotta se muodostaa vahvan rungon, eikä siihen kehity repeämisalttiita suuria oksia. Jos puu tarvitsee leikkaamista, selvittäkää ensin, miten oksia poistetaan vaarantamatta puun kehitystä. Arboristi voi auttaa puun kehityksen ohjaamisessa ja leikkaamisessa tarvittaessa.

Suosikaa kotimaista tai eurooppalaista alkuperää olevaa, kasvupaikkaan sopivaa puustoa. Sijoittelussa tulee huomioida myös putoavat hedelmät ja esimerkiksi lehmusten alla esiintyvä tahmea mesikaste suhteessa penkkeihin ja pysäköintiin.

Toteutuksen laajuus:

Yksi uusi puu

Uusia monilajisia puuryhmiä

Pienet istutukset ja hoitotyöt voidaan hoitaa talkoilla.

- Laajempien istutuksien suunnittelu.
- Suunniteltaessa kansipihalle.

Puita kannattaa istuttaa runsaasti ja ryhmissä, jos tila sen sallii.

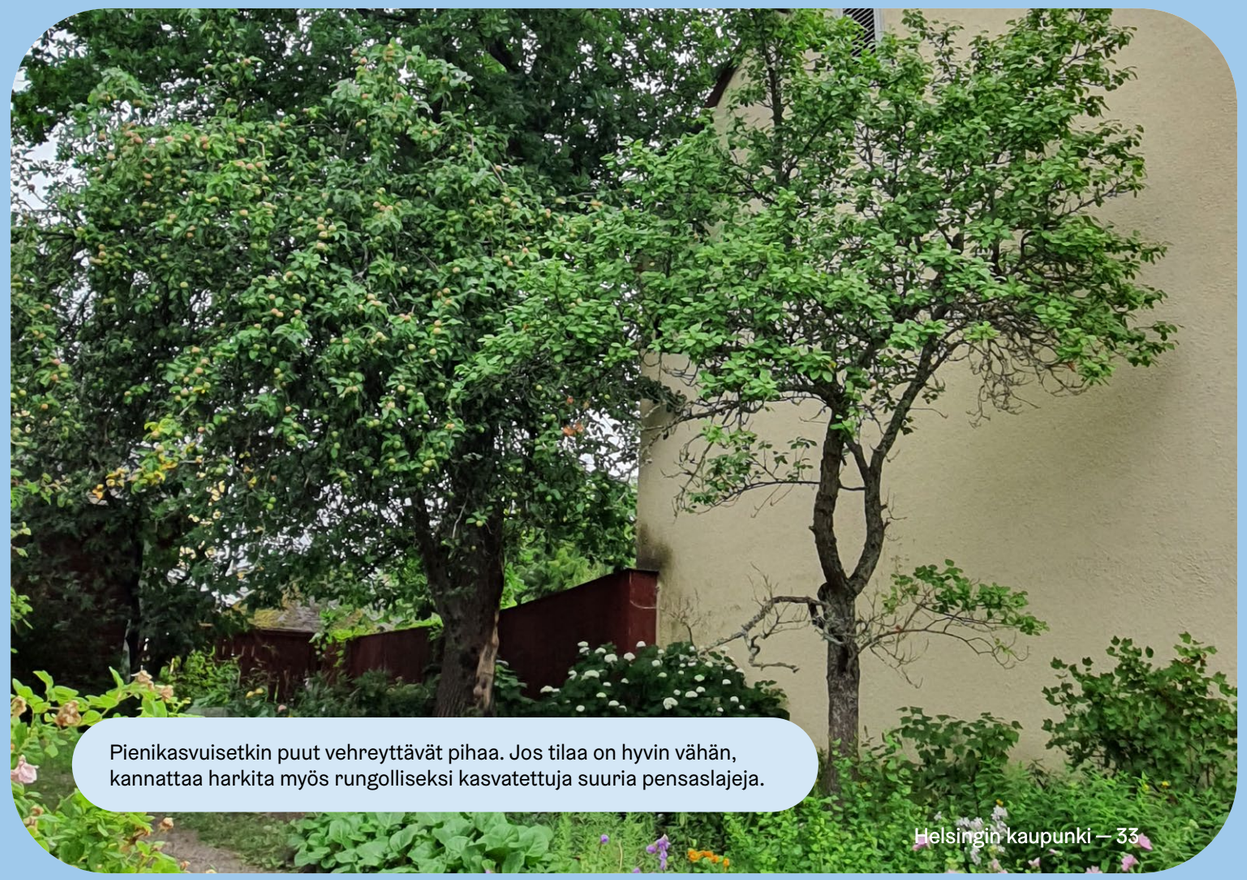

Pienikasvuisetkin puut vehreyttävät pihaa. Jos tilaa on hyvin vähän, kannattaa harkita myös rungolliseksi kasvatettuja suuria pensaslajeja.

C. Monilajiset ja kerrokselliset istutukset

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Kaikille pihoille, mutta erityisesti aurinkoisille ja puolivarjoisille istutusalueille.	Eri aikaan kukkivat lajit tuovat ravintoa pölyttäjille, siementävät lajit pidentävät lintujen ravintokautta. Värikkäät istutukset lisäävät asukasviihtyisyyttä.	Kasvupaikkaolosuhteet vaikuttavat kasvien kestävyyteen: selvittäkää istutustilan leveys ja kasvualustan syvyys, valoisuus ja alkuvuosina tarvittavan kasteluveden saatavuus.	Seuratkaa menestymistä, täydentäkää istutuksia ja korvatkaa huonosti sopivat lajit, kunnes kasvillisuus on peittävää. Kitkekää ja harventakaa kasvustoa tarpeen mukaan.

Monilajisessa ja kerroksellisessa istutuksessa puut, pensaat ja monivuotiset ruohovartiset kasvit, kuten perennat, koristeheinät, sipulikasvit ja luonnonkasvit, muodostavat yhdessä kerroksellisen ja maata suojaavan pinnan. Kerroksellinen ja siten peittävämäpi kasvillisuus suojaa maata eroosiolta ja kuivumiselta, vähentää rikkakasvien kasvua ja kitkentätarvetta sekä tarjoaa erilaisia elinympäristöjä. Kasvit sijoitetaan niiden lopullisen koon, valontarpeen ja juuriston tilantarpeen mukaan.

Samalla luodaan monimuotoisempia elinympäristöjä ja vähennetään yhteen kasvilajiin kohdistuvien tautien riskiä. Eri aikaan kukkivat lajit pidentävät pölyttäjien ravintokautta ja marjovat lajit ovat usean eläimen ravintokasveja. Pihalla voi olla erilaiset kasvuolosuhteet esimerkiksi varjoisuudesta tai paahteisuudesta johtuen, mikä tulee huomioida monilajisten ja kerroksellisten istutusten suunnittelussa ja toteutuksessa. Monilajisissa istutuksissa voi yhdistellä koristekasveja ja luonnonkasveja.

Toteutuksen laajuus:

Sipulikasveja olevalle nurmikolle tai istutusalueelle

Maanpeittoperennoja puiden tai pensaiden alle

Uusi monikerroksellinen ja monimuotoinen istutusalue

Pienet istutukset ja hoitotyöt voidaan hoitaa talkoilla.

Laajempien istutuksien suunnittelu.

Monikerroksellinen istutus voi käsittää puita, pensaita, köynnöksiä, perennoja ja sipuleita. Dynaamisten istutusten voi antaa kehittyä itsekseen.

Kukinta pitkin kasvukauden takaa viehättävää katseltavaa asukkaille ja ravintoa pölyttäjille.

D. Niityt tai kukkivat nurmikot

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Nurmikoille, joilla ei ole matalakasvuisuutta vaativaa käyttöä ja kulutus on vähäistä. Myös nurmialueille, joilla perinteisen nurmikasvit eivät viihdy.	Harvemmin leikattu monilajinen alue pidentää kukintaa ja vähentää jatkuvaa nurmikonleikkuuta. Monilajisuus edistää nurmen ja niityn kestävyyttä erilaisissa olosuhteissa.	Selvittäkää maan ravinteisuus ja nykyinen kasvillisuus ennen kylvöä; sopikaa niiton ajankohta ja niittojätteen käsittely.	Niitto tai nurmen leikkuu. Täydentävävät kylvöt tarpeen mukaan.

Vähän käytettyä nurmea voidaan leikata harvemmin tai muuttaa niityksi. Monilajinen, kukkiva nurmikko säilyttää kulutuskestävyyden, kun taas niitty tarjoaa korkeampaa kasvillisuutta, kukintaa ja hyönteisille monimuotoisempaa elinympäristöä.

Niittyjen tai kukkivien nurmien pölyttäjämosaiikki tarjoaa pölyttäjille useita erilaisia elinympäristöjä ja ravintolähteitä pienellä alueella. Jos kaikkia osia ei niitetä samalla kertaa, nälkä ei pääse yllättämään pölyttäjiä. Harvemmin leikattu monilajinen nurmikko voi olla osa mosaiikkia. Monilajisessa nurmikossakin tavoitteena on harventaa nurmikonleikkuuta niin paljon, että nurmikoilla yleiset kukkakasvit, kuten valkoapila, siankärsämö ja niittyhumala, pääsevät kukkimaan. Valitse kuiville kohdille kuivuutta sietäviä lajeja ja säilytä kulku lyhyeksi leikatuilla reiteillä.

Toteutuksen laajuus:

- Nurmialueen leikkuukorkeuden muutos
- Kuivan oloisen pienen nurmialueen kylvö niityksi
- Olevan nurmikon täydennyskylvö kukkivilla lajeilla
- Pihan erilaisia kasvuolosuhteita hyödyntävä niittyjen ja kukkivien nurmialueiden kokonaisuus.

Pienet istutukset ja hoitotyöt voidaan hoitaa talkoilla.

Pihan nurmialueiden poistaminen kokonaan ja muuttaminen niittymosaiikiksi.

Varsinkin laajemmat nurmialueet voidaan jättää osin leikkaamatta ja ajaa ruohonleikkurilla vain tarpeelliset kulkuväylät.

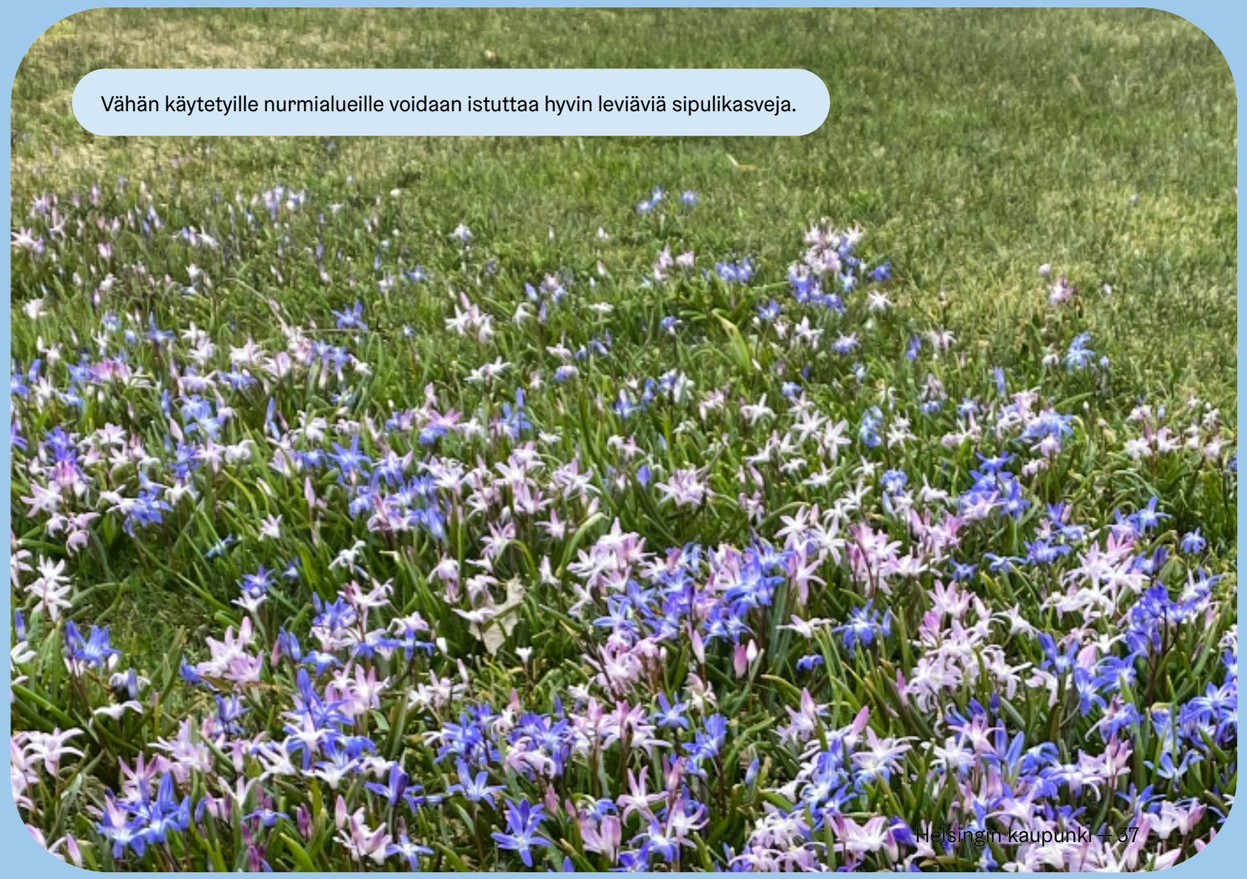

Vähän käytetyille nurmialueille voidaan istuttaa hyvin leviäviä sipulikasveja.

E. Paahdeniityt ja kivikkosaarekkeet

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Pihoille, joilla on kuivia paahteisia alueita.	Kuivalle hiekkapinnalle voi syntyä kukkiva, niukkaravinteiseen paikkaan sopiva elinympäristö.	Leikkipaikkojen osalta varmistakaa leikkikäytön päättyminen, reunarakenteen kunto ja materiaalien puhtaus. Valitkaa hiekalle sopivat kasvit. Kivisaarekkeiden osalta varmistakaa kivien vakaus, putoamisriski ja kuivatus.	Kastelu perustamisvaiheessa, rikkakasvien poisto ja niitto tai leikkuu valitun kasvillisuuden mukaan. Kivisaarekkeiden osalta tarkistakaa kivien vakaus keväisin.

Pihoilla saattaa olla kuumia ja kuivia paikkoja, joilla voidaan kokeilla paahdeniityn kylvöä tai istuttamista. Asfaltille tai käytöstä poistuneelle hiekkalaatikolle perustettava väliaikainen paahdeniitty on toimiva tapa paikan soveltuvuutta. Paahdekasvillisuutta voidaan tuoda myös kivimuurien yhteyeen tai koota kivinen saareke. Se voidaan rakentaa niittyjen, harvan matalan kasvillisuuden, paljaiden hiekkalaikkujen ja kivien yhdistelmänä. Eri osat tarjoavat pölyttäjille ravintoa, lämpimiä pesäpaikkoja ja suojaa.

Käytöstä poistunut hiekkalaatikko voidaan hyödyntää kuivana niittynä, jos hiekkalaatikon rakenne ja materiaalit tarkistetaan. Suosi kotimaista ja mahdollisuuksien mukaan paikallista taimimateriaalia ja siemenalkuperää. Paahteisen hiekkalaatikon istutukseen voi yhdistää pieniä paljaita hiekkapintoja ja kiviä kukkivien niittykasvien lomaan pölyttäjämosaiikiksi. Tämä hyödyntää käytöstä poistuneen rakenteen ilman koko pihan uudistamista. Jos hiekkalaatikko on rakenteeltaan huonokuntoinen, hiekan voi siirtää esimerkiksi lahopuilla rajatuksi istutusalueeksi.

Toteutuksen laajuus:

Niittysiementen kylvö kuivaan paikkaan

Pieni kivirykelmä ja kuivan paikan kasveja olevan istutusalueen yhteyteen

Käyttämättömän pelikentän tai hiekkalaatikon niittykokeilu

Useita erilaisia paahdeympäristöjä käsittävä mosaiikki pihan eri osissa

Pienet istutukset ja hoitotyöt voidaan hoitaa talkoilla.

Laajempien istutusten suunnittelu.

Inspiraatiota voi hakea luonnosta, kalliokedot toimivat hyvinä esimerkkeinä.

Kivistä ja sorasta saadaan hieno kokonaisuus erilaisilla paahdetta sietävillä kasveilla istutettuna.

F. Ruukkuistutukset

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Sisäänkäyntien ja oleskelualueiden yhteyteen, asfaltti- ja kiveysalueille, pihakansille, jakamaan tilaa ja ohjaamaan kulkua.	Ruukkuistutuksilla saadaan vehreyttä ja kukintaa nopeasti. Ruukkuistutus on helppo perustaa ja siirrettävissä. Ruukut tuovat kukintaa ja yhteistä tekemistä myös pihalle, jossa maahan ei voi istuttaa.	Huomioikaa erityisesti mahdollisuus kasteluun. Tarkistakaa märän ruukun kokonaispaino, vedenpoisto, talvisäilytys ja se, että kulkuyhteydet säilyvät.	Säännöllinen kastelu ja ravinteet; talvisäilytys tai talvenkestävät kasvit ja astiat.

Suurilla istutusruukuilla saadaan kasvillisuutta lisättyä myös koville pinnoille. Siirreltävillä ruukuilla voidaan myös helposti kokeilla pysyvien istutusten ryhmittelyä ja paikkaa toimivan ratkaisun löytämiseksi. Ruukkuihin voidaan istuttaa niin koristekasveja kuin pensaita, jotka tarjoavat ravintoa ja suojaa eläimille.

Toteutuksen laajuus:

Yksi ruukku kesäkasveille

Istutusaltaat ja monivuotisia kasveja

Pienet istutukset ja hoitotyöt voidaan hoitaa talkoilla.

Laajempin istutusaltaiden rakenteiden, kasvualustojen ja kasvillisuuden suunnittelussa tulee käyttää ammattilaisia, erityisesti kansipihoilla.

Myös monivuotiset kasvit sopivat ruukkuistutuksiin.

Ruukkuistutusten ei tarvitse olla suuria, pienistäkin saa ryhmänä hienon kokonaisuuden.

G. Köynnökset ja pergolat

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Kapeisiin tiloihin, seinustoille ja kevyisiin rajaus- ja varjorakenteisiin.	Lehvästö tekee kuumasta oleskelupaikasta suojaisamman ja tuo vehreyttä kapeaan tilaan.	Monivuotisten köynnösten osalta varmistakaa tuen kantavuus ja kiinnitysalusta, julkisivun soveltuvuus sekä sopiva istutusetäisyys routaeristeistä ja salaojista.	Ohjaus, leikkaus ja kastelu. Tarkistakaa tukirakenne ja istutusalustojen kunto vuosittain.

Köynnös tuo lehvästöä pienelle pinta-alalle ja voi kasvaa esimerkiksi julkisivussa tai pergolassa. Kasvutuki voi olla rakennettu pergola, säleikkö, teline tai pelkkä vaijeri. Pergoloihin voi tuoda köynnösten lisäksi esimerkiksi kevyen varjostimen täydentämään kasvillisuutta.

Kaikki julkisivut, kuten lämpörappaus, eivät kestä köynnösten kiinnittymistä tai tukien asentamista. Käytä tarvittaessa julkisivusta irrallista ja riittävän etäällä olevaa köynnöstukea. Selvitä myös routaeristeiden ja salaojien sijainti ennen istutuksia, sillä juuristo ei saa vaarantaa niiden toimintaa.

Tukityyppi valitaan ja mitoitetaan köynnöksen lajista ja kasvutavasta riippuen paikan mukaan. Köynnökset voivat tuoda pihan ilmeeseen vaihtelevuutta kukinnan, lehdistön ja syysvärin myötä. Jotkut köynnöslajit, kuten köynnöshortensia ja tuoksuköynnöskuusama ovat myös erityisen hyviä pölyttäjien ravintokasveja. Köynnökset tarjoavat myös suojaa ja pesimäpaikkoja linnuille.

Toteutuksen laajuus:

- Köynnös ruukussa
- Köynnös ja pieni pergola tai säleikkö
- Varjorakenne pihalle
- Rakennuksiin yhdistetyt pergola tai tukirakenteet köynnöksille

Pienet istutukset, kuten köynnösten istuttaminen ruukkuun ja hoitotyöt voidaan hoitaa talkoilla.

Laajempin köynnösistutusten ja pergoloiden rakenteiden, kasvualustojen ja kasvillisuuden suunnittelu.

Yksikin köynnös voi kasvaa suureksi. Köynnösten kasvutapa ja koko kannattaa huomioida. Osa köynnöksistä vaatii tuen johon kiinnttyä.

Rakenteisiin yhdistetyt köynnökset voivat vehreyttää pihaa merkittävästi.

H. Kasvikatot

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Kasvikatot soveltuvat uudis-, sekä saneerauskohteille. Kaikille rakenteeltaan soveltuville katoille.	Kasvikatot ja -katokset sekä päällystettyjen alueiden vehreyttäminen lisää kasvillisuuden määrää viemättä tilaa pihalta. Kasvillisuuspeite sitoo lämpöä, viilentää ja viivyttää hulevesiä.	Kasvikatot ovat ammattilaisten suunnittelemia. Selvittäkää ensin mm. kantavuus, vedeneristys, paloturvallisuus, vedenpoisto ja huollon pääsy katolle.	Tarkistakaa katto ja kaivot, poistakaa ei-toivottu kasvillisuus ja kastelkaa tarvittaessa.

Kasvikaton suunnittelu ja toteutus tehdään aina ammattilaisen toimesta ja rakennuksen rakenteiden ehdoilla. Sen sijaan jätekatoksen, pyöräkatoksen tai muun pienen rakennuksen kasvikatto on hyvä tapa lisätä kasvillisuutta erityisesti pienessä pihassa.

Kasvikatto pidättää osan sateesta kasvualustaan ja kasvien käyttöön sekä viilentää kattopintaa haihdunnan ja varjostuksen avulla. Mitä paksumpi kasvualusta, sitä monipuolisempi ja korkeampi kasvillisuus. Kasvikatot ja -katokset ovat tyypillisesti paahteisia ja kuivia, mikä on tärkeää huomioida kasvillisuusvalinnoissa.

Toteutuksen laajuus:

Uusi kasvikatto

Kasvikattojen, niiden rakenteiden, kasvualustojen ja kasvillisuuden suunnittelussa tulee aina käyttää ammattilaisia.

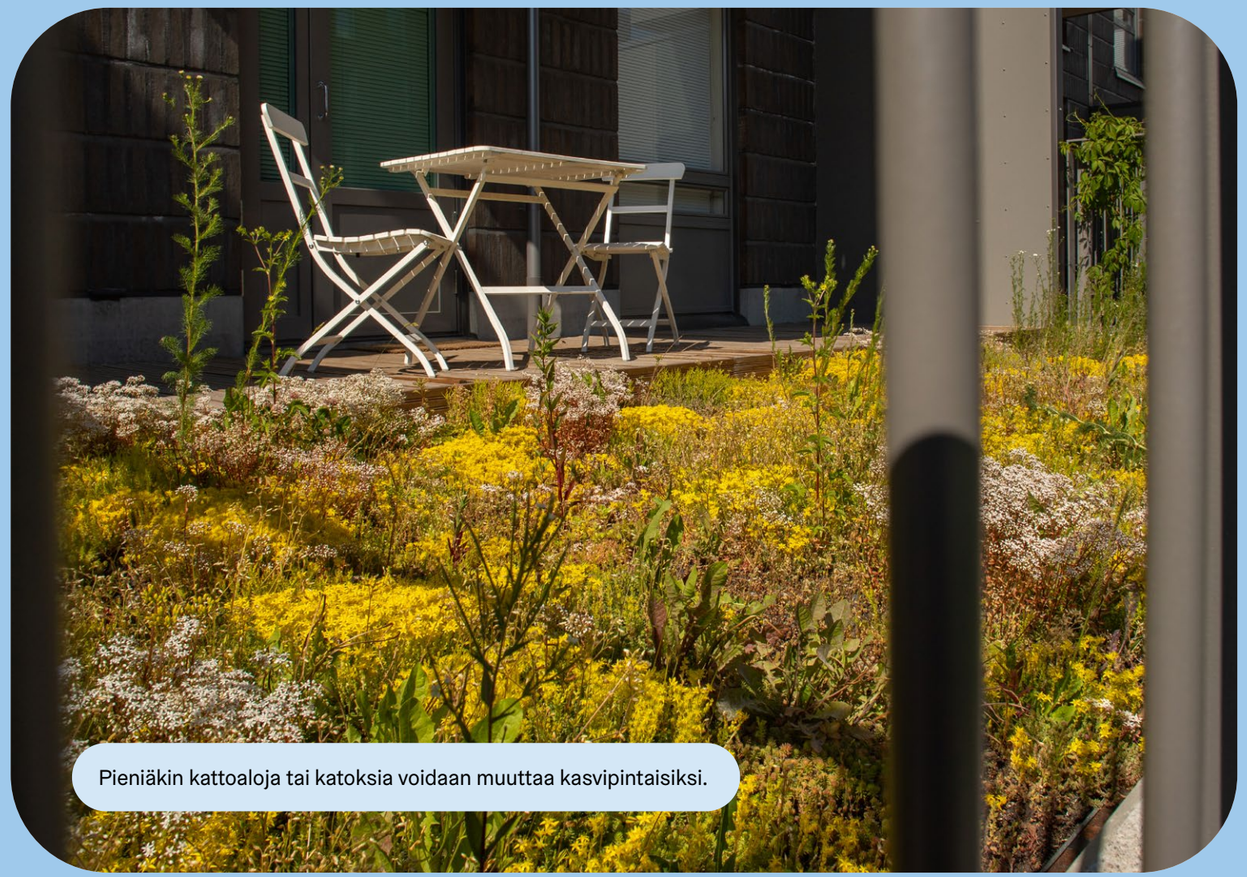

Pieniäkin kattoaloja tai katoksia voidaan muuttaa kasvipintaisiksi.

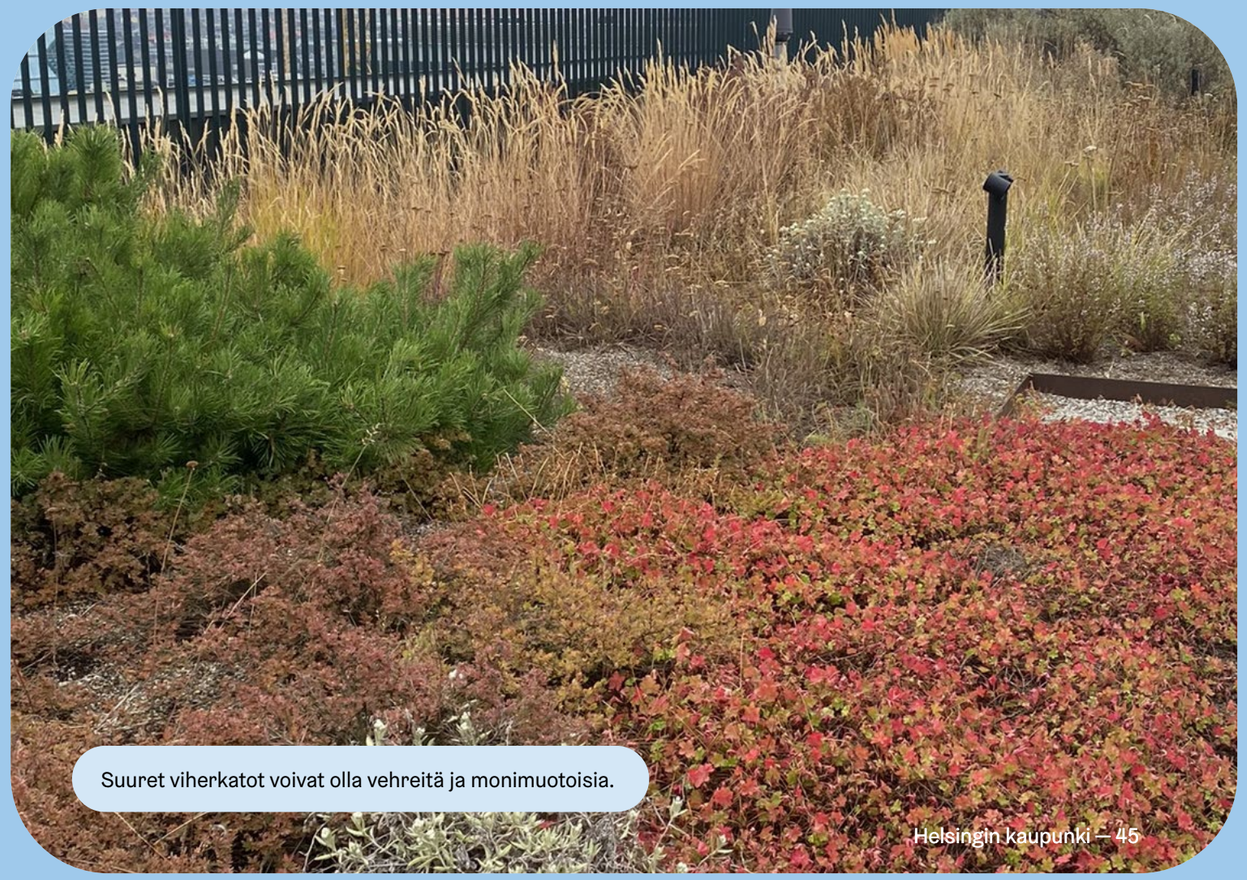

Suuret viherkatot voivat olla vehreitä ja monimuotoisia.

I. Läpäisevien ja kasvipintojen lisääminen

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Pihoille, joilla on käyttämätöntä asfalttia tai kiveystä, sekä vähän käytetyille oleskelualueiden reunamille.	Kasvillisuus ja läpäisevät pinnat viilentävät pihaa helteillä, vähentävät pintavaluntaa ja viivyttävät hulevesiä.	Päällystettyjen alueiden vehreyttämistä varten selvittäkää ensin johdot, päällysteen alusrakenteet ja maan mahdollinen pilaantuneisuus sekä minne hulevedet johdetaan.	Kastelkaa tarpeen mukaan perustamisvaiheessa. Täydentäkää kasvisaumoja, rajoittakaa liikaa leviämistä ja pitäkää kulkureitit tasaisina.

Kasvillisuutta ja läpäiseviä pintoja voidaan lisätä pienentämällä tarpeettoman suuria kovapintaisia alueita, kuten asfalttia tai kiveystä. Asfaltin poistaminen edellyttää tavallisesti koneellista purkua ja kasvualustan tieltä poistettavien kantavien kerrosten käsittelyä. Pienen kiveysalueen purku voi onnistua talkoissa, kun alusrakenteiden ja johtojen sijainnit on selvitetty vaurioiden välttämiseksi. Kivien saumojen suurentaminen tai niille kasvien kylveminen ei vaadi suuria toimenpiteitä.

Kasvillisuus ja läpäisevä maa vähentävät pihan helteillä kuumenevia pintoja ja voivat pienentää pintavaluntaa. Hyvin valittu ja rajattu istutusalue säilyttää tarpeelliset kulku-, huolto- ja oleskelupinnat. Kasvillisuuden lisäämistä ei tule tehdä pelastus- ja huoltoreiteille ilman ammattilaisen suunnittelua.

Kasvualusta kunnostetaan istutukselle sopivaksi; pelkkä pintakivien poistaminen ei riitä. Kasvit tulee valita syntyvän kasvutilan mukaan. Uudet istutusalueet kannattaa yhdistää olemassa oleviin kasvillisuusalueisiin, jolloin saadaan enemmän tilaa nykyiselle ja uudelle kasvillisuudelle. Laajalle ja riittävän syvälle maanvaraiselle alueelle voidaan istuttaa puita ja kapeammalle alueelle pensaita. Matalan kasvualustan alueille soveltuu perennat tai maanpeitekasvit. Puita ja muita voimakasjuurisia kasveja ei tule istuttaa perustusten, putkien tai kaivojen päälle tai viereen.

Toteutuksen laajuus:

Olevien kiveysten saumojen kylvö

Asfaltti- tai kiveyspinnan muuttaminen istutusalueeksi

- Olevien saumojen kylvö.
- Pienen kiveysalueen purku tarpeellisten selvitysten jälkeen.
- Pienet istutukset kunnostetulle kasvualustalle ja näiden hoitotyö.

Laajempien kiveys- tai asfalttialueiden poiston, uusien kasvualustojen ja kasvillisuuden suunnittelu.

Läpäisevät kiveykset ja kasvillisuusalueet edistävät vehreytyksen lisäksi pihan sopeutumista ilmastonmuutokseen useilla tavoilla.

Kasvisaumattu kiveys on vehreän näköinen ja kestää kuitenkin kulutusta.

J. Hulevesiaiheet

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Pihoille, joilla veden kulku voidaan järjestää turvallisesti ja näkyvästi.	Hallittu veden käyttö voi helpottaa kastelua ja vähentää kaivoihin nopeasti kulkeutuvaa valuntaa. Pysyvä vesiaihe auttaa viilentämään pihaa, kun maanperään rakenteen kautta imeytyvä vesi haihtuu pikkuhiljaa.	Varmistakaa veden tuloreitti ja turvallinen ylivuoto, etäisyys perustuksista sekä tulvareitti.	Pitäkää reitti ja mahdolliset ritilät puhtaina ja tarkistakaa toiminta rankkasateen jälkeen. Hulevesiaiheet vaativat säännöllistä puhdistamista, seuratkaa ja rakenteiden uusimistarvetta.

Sadevesi voidaan tehdä pihalla näkyväksi esimerkiksi pintakourulla, pienellä vesiaiheella tai istutukseen johtavalla reitillä. Vesiä tulee johtaa pihalla hallitusti ja varmistaa sopiva ylivuotoreitti.

Katoilta tulevat vedet ovat osa hulevesiä. Niitä voi kerätä kannelliseen säiliöön kastelukäyttöön tai johtaa suunnitellusti kasvillisuudelle. Turvallinen ylivuoto ja rakennusten kuivatus varmistetaan aina, samoin se, että astiaan ei pääse eksymään esimerkiksi janoisia lintuja. Sadevesipainanne on tavallisesti enimmän aikaa kuiva ja täyttyy tilapäisesti sateella, joten se ei ole pysyvä kosteikko. Hulevesien hyödyntäminen ja kerääminen voi helpottaa kastelua ja vähentää hulevesikaivoihin nopeasti kulkeutuvaa valuntaa. Älä johda vettä rakennusten tai rakenteiden perustuksiin, katualueelle tai naapurin tontille.

Toteutuksen laajuus:

Sadeveden keräys kasvien kasteluun

Hulevesien ohjaus kasvillisuudelle

Rakennettu luontopohjainen hulevesiaihe

Sadeveden keräys astioihin.

Hulevesien ohjaus, käsittely ja niihin liittyvien rakenteiden ja kasvillisuuden suunnittelu.

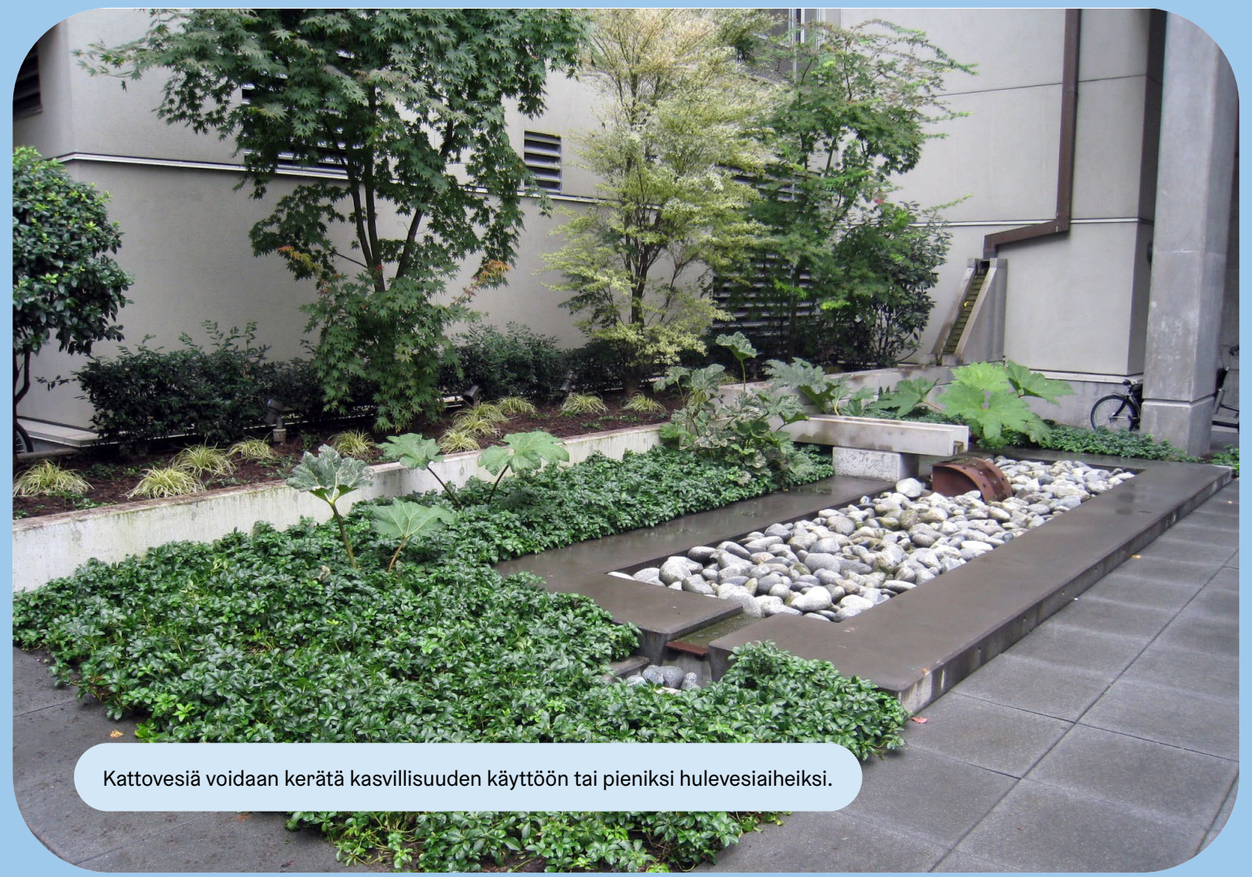

Kattovesiä voidaan kerätä kasvillisuuden käyttöön tai pieniksi hulevesiaiheiksi.

Laajat hulevesiaiheet mahdollistavat koko pihan hulevesien käsittelyn omalla tontilla.

K. Pihan materiaalien hyödyntäminen

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Rauhallisiin pihan reunoihin, pensasryhmien lähelle, puiden alle ja luonnonmukaisiin istutuksiin. Materiaalit voivat olla pihalla kasvaneita kuten risuja tai muutostöistä jääneitä kuten kiviä, puuainesta tai tiiliä.	Pihan kasvullinen materiaali kuten lehtikate suojaa maata kuivumiselta ja tarjoaa ravintoa maaperäeliöille. Risuaidat mahdollistavat puutarhajätteen hyötykäytön ja tuovat suojaa pieneliöille. Muutostöiden materiaalien käyttäminen osana pihaa vähentää kuljetuskustannuksia ja tuo omaleimaisuutta.	Haravoikaa kulkuväylät, kaivot ja ritilät, tarkistakaa, etteivät märät lehdet tukahduta herkkiä kasveja. Huomioikaa risuaitojen rakentamisessa näkymät, aidan vakaus ja paloturvallisuus. Tarksistakaa muutostöistä tulleiden materiaalien puhtaus ja kestävyys.	Poistakaa lehdet kulkureiteiltä ja kaivoilta, silputkaa tai harventakaa paksu kerros. Lisätkää oksia risuaitaan hallitusti ja tarkistakaa tukien vakaus vuosittain.

Puiden lehdet voidaan haravoida pois vain kulkureiteiltä ja muualla jättää tai siirtää pensaiden alle ja istutusalueille. Hyödynnettäessä lehtiä katteena saadaan samalla suojattua maanpintaa eroosiolta, palautettua ravinteita maaperään ja tarjottua ravintoa maaperäeliöille. Kesällä lehtikate taas suojaa kuivumiselta.

Pihan puutarhajätettä ja lehtiä kannattaa myös kompostoida. Hyödyntämällä pihalta saatavia materiaalia voidaan vähentää merkittävästi poiskuljetettavan puutarhajätteen määrää.

Puista ja pensaista tippuvia ja leikattavia risuja voidaan käyttää risuaidassa, joka toimii suojapaikkana eläimille. Risuaidat voivat olla monen muotoisiaja ja kokoisia, vain mielikuvitus on rajana. Ne kannattaa sijoittaa paloturvallisesti riittävän kauas muista rakenteista ja rakennuksista. Tällöin ne voidaan hyödyntää myös osana lumonurkkaa tai suojina eläimille.

Myös muita taloyhtiössä syntyviä materiaalivirtoja kannattaa miettiä hyödyntämisen näkökulmasta. Muutostöistä jäänyt käyttökelpoinen materiaali, kuten tiilet, voidaan käyttää uudelleen pihan istutusten rajauksissa tai pienissä rakenteissa.

Toteutuksen laajuus:

- Lehtien haravoinnin välttäminen
- Lehtien hyödynnys istutusten katteena
- Risuaita
- Lehtikomposti
- Pihalla syntyvän biomassan hyödyntämisen kokonaisuus risuaitoineen ja komposteineen

Voidaan toteuttaa talkootyönä kokonaisuudessaan.

Ei tarvetta.

Lehtien haravointia ja poisvientiä kannattaa välttää. Nurmialueilla ne voidaan ajaa ruohonleikkurilla pieneksi silpuksi, joka maatuu ja hyödyttää maaperän eliöstöä.

Risuaidoille on useita malleja ja tukimateriaalitkin saattavat löytyä omalta pihalta. Se voi ola myös pieni kartio, sylenteri tai kokoelma erilaisia muotoja.

L. Mikrometsät

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Tilaville reuna-alueille ja käyttämättömille pihan osille, joissa on riittävä kasvualusta ja etäisyys rakenteisiin.	Tiheä pieni metsikkö voi korvata vähällä käytöllä olevan nurmikon ja tarjota monipuolista suojaa sekä ravintoa eliöstölle.	Huolehtikaa tilantarpeesta sekä maanpäällä, että alla ja tarkistakaa johtojen ja putkien sijainti. Pitäkää tarvittavat kulku- ja näkymäyhteydet avoimina	Alkuvuosien kastelu ja mahdollisten vieraslajien ja rikkakasvien hallinta. Myöhemmin tarvittaessa harkittu harvennus.

Mikrometsä on tiheänä istutuksena toteutettu, monikerroksinen ja monilajinen puu- ja pensasalue rakennetussa ympäristössä. Taloyhtiössä se on tavallisesti pieni metsikkömäinen saareke. Pienten taimien kasvuunlähtö kannattaa turvata pitämällä heinikko ja muu aluskasvillisuus matalana niin pitkään, että taimet pääsevät kunnolla kasvuun. Taimien alla voi käyttää katetta, tai heinikon taimien alta voi käydä polkemassa ajoittain matalaksi.

Metsikkö voi kehittyä myös luontaisesti syntyneestä taimikosta tai pensaikosta. Keväällä kukkivat pajut tarjoavat varhaista ravintoa monille pölyttäjille; säilytä niitä mahdollisuuksien mukaan. Tiheä pieni metsikkö voi korvata vähällä käytöllä olevan nurmikon ja monipuolistaa suojaa sekä ravintoa. Viilentävä vaikutus vahvistuu puuston varttuessa.

Toteutuksen laajuus:

Olevan metsänreunan täydennysistutus

Uusi mikrometsäalue

Pienet istutukset ja hoitotyöt voidaan hoitaa talkoilla, kun juuristolle soveltuvat paikat on ensin selvitetty.

- Laajemman mikrometsän suunnittelu ja toteutus.
- Hoitosuunnitelman laatiminen.

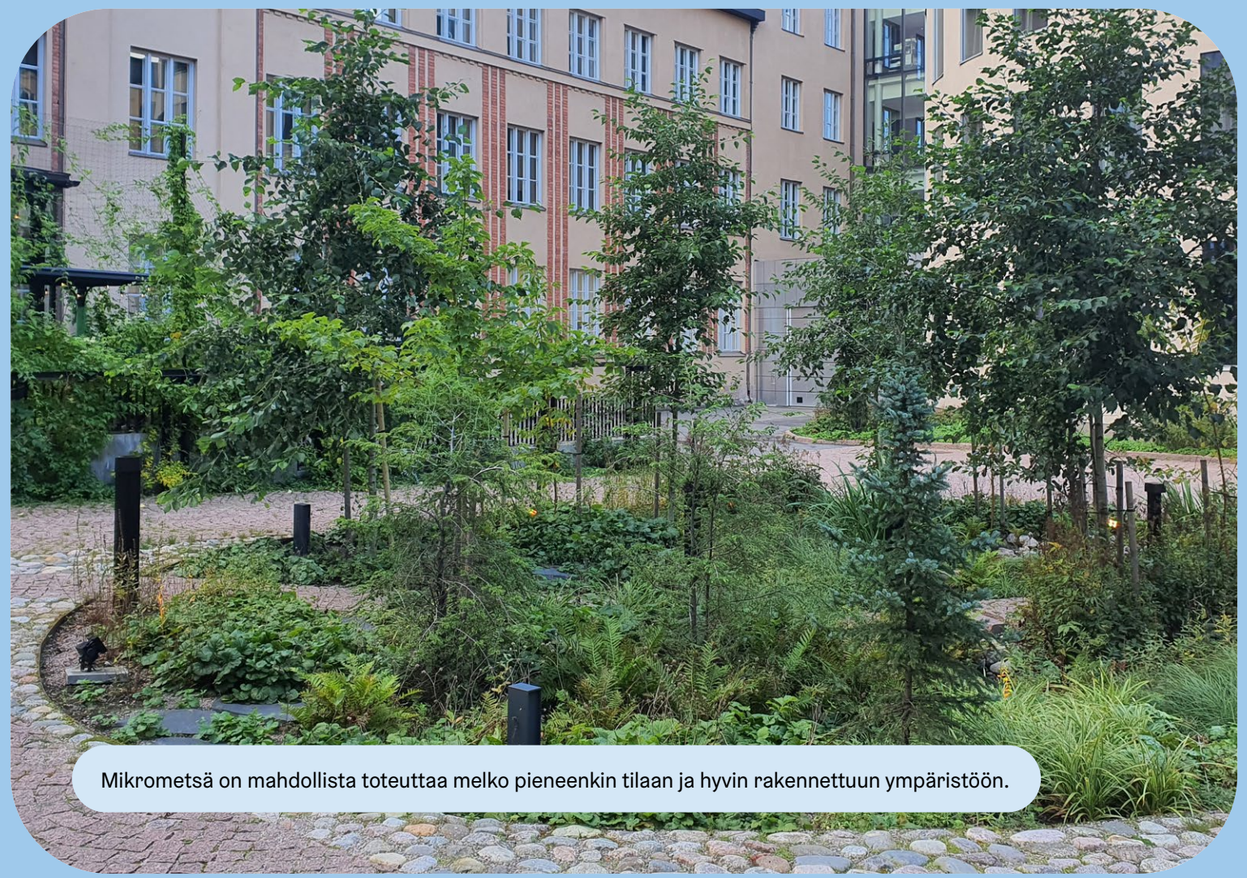

Mikrometsä on mahdollista toteuttaa melko pieneenkin tilaan ja hyvin rakennettuun ympäristöön.

Mikrometsä voi olla myös laajempi kokonaisuus tarjoten pihalle aivan erityistä tunnelmaa.

M. Lumonurkat

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Rauhallisiin pihan kulmiin, reuna-alueille tai olemassa olevan istutuksen yhteyteen. Yhdistäkää lahopuut lumonurkkiin, istutusalueisiin tai pihan rauhallisiin reunoihin.	Jokainen rauhoitettu alue tuo ruokaa ja suojapaikkoja. Lahopuun käyttö osana pihaa tuo monimuotoisuutta, materiaalinkiertoa ja monipuolistaa myös pihan luontoseurantaa.	Valitkaa rauhallinen kohta, joka mahdollistaa lahopuun jättämisen. Lumonurkkaa varten taas tunnistakaa säilytettävät kasvit ja estäkää haitallisten vieraslajien leviäminen.	Kevyt vuosittainen siistiminen, vieraslajien tarkistus ja mahdollisten rakenteiden vakaus. Lahopuiden osalta antakaa puun lahota paikallaan niin kauan kuin mahdollista, mielellään lahoamisen loppuun asti.

Lumonurkka, eli pihan luonnon monimuotoisuutta tukevat pihan osat, tuo pienelle alueelle esimerkiksi kukkivia luonnonvaraisia kasveja, lahopuuta, kiviä ja suojaa luoden pihalle uusia ja monipuolisempia elinympäristöjä. Jo pienikin rauhoitettu nurkka tai alue tuo ravintoa ja suojapaikkoja erilaisille eliöille. Kasvillisuuden ja luonnonmateriaalien säilyttäminen vähentää tarpeetonta siivousta ja lisää elinympäristöjen vaihtelua.

Lahopuut voivat olla osa lumonurkkaa tai ne voi tuoda osaksi esimerkiksi istustusalueita. Lahopuu voi olla pihassa maapuuna, pystylahopuuna tai lahopuupölkkynä. Se tarjoaa elinympäristöjä, ravintoa, suojaa ja pesäpaikkoja sienille, hyönteisille ja muulle pieneliöstölle. Erityisesti lahoamisen mahdollistaminen pihoilla vaikuttaa asukkaiden mikrobistoon, josta on terveyshyötyjä, kuten vastustuskyvyn paranemista. Lahopuuta voidaan käyttää pihalla laajasti ja eri tavoin, myös osana oleskelualuetta, leikkipaikkaa tai istutusten rajausta.

Toteutuksen laajuus:

Lahopuu istutusten yhteyteen

Monimuotoinen lumonurkka

Voidaan toteuttaa talkootyönä kokonaisuudessaan.

Ei tarvetta.

Lahopuuta voidaan sijoittaa istutusten yhteyteen, myös kansipihalle ja kattopuutarhaan.

Kokonainen lumonurkka voi sisältää vähemmällä hoidolla olevan alueen, lahopuuta ja luonnonkasveja. Sen voidaan antaa kehittyä itsekseen.

N. Suojaa ja pesiä eläimille

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Rauhallisille pihan reunoille, puuryhmiin ja kukkivien istutusten yhteyteen. Suoja sijoitetaan lajikohtaisesti sopiviin paikkoihin, esimerkiksi siilien pesiä voidaan tuoda paikkoihin, joista eläimet pääsevät siirtymään muille pihoille. Suoja voidaan myös integroida julkisivuun tai kattoremontin yhteydessä tehtäviin sopiviin katoksiin.	Suoja- ja pesäpaikat täydentävät pihan tarjoamia elinympäristöjä. Lisäksi yhtenäiset viheryhteydet auttavat eläimiä liikkumaan pihalta toiselle.	Valitkaa kohdelaji, turvallinen sijoituskorkeus ja kiinnitystapa sekä sopikaa lajille sopivasta puhdistuksesta. Siilireittien osalta sopikaa aukosta naapurin kanssa ja tarkistakaa reitin yhteys liikennealueisiin.	Tarkistakaa ettei pönttöihin tai pesiin pääse vettä ja että ne ovat riittävän suojassa. Tarkistakaa kiinnitykset ja puhdistakaa lajille sopivaan aikaan ja ohjeen mukaan. Seuratkaa rakenteiden toimivuutta ja välttäkää pesimäaikaista häirintää.

Tiheä kasvillisuus, pesäpöntöt ja hyönteishotellit täydentävät pihan elinympäristöjä. Jotta keinopesät todella toimivat, tulee niiden suunnittelussa ja toteutuksessa ottaa huomioon kunkin eliölajin tarpeet. Esimerkiksi hyönteishotelleista on tietoa ja ohjeita tarjolla Helsingin hyönteishotellimalliston oppaassa ja linnunpöntöistä ja niiden kunnossapidosta on saatavilla runsaasti tietoa. Pesäpaikka voidaan myös integroida julkisivuun tai katokseen esimerkiksi käyttämällä pesätiiliä tai pesäkoteloita. Oikein valitut pesäpaikat ja rakenteet tarjoavat pitkäaikaisen pesäpaikan esimerkiksi tervapääskyille. Pesien kunto tulee tarkistaa säännöllisesti ja uusia pesät riittävän usein.

Risukasat ja -aidat, maassa oleva lahopuu ja kivikot tarjoavat suojaa ja pesäpaikkoja monille eläinlajeille. Rauhalliseen kohtaan jätetyt lehti- ja risukasat ovat hyviä suojapaikkoja esimerkiksi siileille ja monille selkärangattomille. Myös eläinten kulkureitit ovat tärkeitä ja yhtenäiset viheryhteydet auttavat eläimiä liikkumaan pihalta toiselle. Esimerkiksi maantasossa oleva pieni kulkuaukko aidassa voi yhdistää siilien elinalueita, ja samalla siitä hyötyvät muutkin pieneläimet. Reitin ympärille jätetään suojaavaa kasvillisuutta ja mahdollistetaan turvallinen kulku. Siili toimii havainnollisena indikaattorina pihaverkoston läpäisevyydestä, sillä sille sopiva ympäristö edellyttää ravintoa, suojaa ja turvallisia kulkuyhteyksiä.

Toteutuksen laajuus:

Lehti- tai risukasa pihan reunassa

Yksittäinen linnunpönttö tai pesä

Kokoelma erilaisia pesäpaikkojan pihan eri eliölajeille

Rakennukseen integroidut pesät

Linnunpöntöt, pesät ja niiden hoitotyöt voidaan hoitaa talkoilla.

Pesien integrointi rakennuksiin.

Pesien sijoittelu kannattaa tehdä suojaisiin paikkoihin.

Linnunpöntöt ja erilaiset pesät tulee miettiä lajikohtaisesti ja niiden kunnosta tulee huolehtia.

O. Yhteisöviljely ja hyötykasvit

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Kaikille pihoille joissa asukkailla on kiinnostusta viljelyyn.	Yhteinen sato kokoaa asukkaita yhteen ja tuo pihalle tekemistä.	Sopikaa kastelu, sadon jakaminen, syötävien lajien tunnistus ja kompostointi sekä varmistakaa kasvualustan puhtaus.	Sopikaa kastelun, lannoituksen ja sadonkorjuun vastuista yhdessä.

Marjapensaat, hedelmäpuut, yrtit ja muut syötävät kasvit tuottavat yhteisen sadon sekä vehreyttävät pihaa. Syötävät kasvit tekevät vuodenkierrosta näkyvän ja voivat tukea yhteisöllisyyttä. Samalla ne tarjoavat ravintoa myös eläimille, esimerkiksi linnuille ja pölyttäjille.

Sopikaa kasvien istutuksista, hoidosta ja sadon jakamisesta. Jos sadon käytöstä ei ole varmuutta, voidaan pihalle valita erityisesti marjapensaita, sillä poimimattomat marjat päätyvät lintujen ravinnoksi. Selvittäkää puutarhajätteen kompostointimahdollisuus.

Kokonaisuutta voidaan laajentaa satoa tuottavaksi metsäpuutarhaksi, jossa hedelmäpuiden alla kasvaa marja- ja pähkinäpensaita, monivuotisia syötäviä kasveja ja maanpeitekasvillisuutta. Valitkaa kaikki kerrokset valon, kasvutilan ja hoitoresurssien mukaan. Aloittakaa pienestä ja lisätkää kerroksia vähitellen.

Toteutuksen laajuus:

- Yrttejä ruukussa
- Viljelylaatikot
- Marjapensas
- Hedelmäpuu
- Metsäpuutarha

Pienet istutukset ja hoitotyöt voidaan hoitaa asukkaiden kesken.

- Laajemman metsäpuutarhan perustamiseen
- Maaperän pilaantuneisuutta epäiltäessä

Yhteiset viljelylaatikot vehreyttävät pihaa osaltaan ja tarjoavat kohtaamispaikkoja asukkaille.

Marjoja ja hedelmiä tuottavat kasvit ovat helppoja hoidettavia.

P. Taimien jakaminen ja täydennysistutukset

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Vakiintuneisiin istutuksiin, joissa on jakamista kestäviä lajeja.	Taimien jakaminen säästää hankintoja ja antaa asukkaille luontevan tilaisuuden kohtaamiseen.	Tunnistakaa lajit ja varmistakaa niiden terveys; älkää levittäkö haitallisia vieraslajeja, tuholaisia tai saastunutta maa-ainesta.	Kastelkaa jaetut taimet hyvin ja seuratkaa juurtumista ensimmäinen kasvukausi.

Voitte jakaa ja siirtää hyvin menestyviä kasveja pihan sisällä tai vaihtaa asukkaiden kesken. Näin tuttu ja toimiva kasvillisuus laajenee pienin kustannuksin. Taimien jakaminen säästää hankintoja ja antaa asukkaille luontevan tilaisuuden kohtaamiseen. Kasvit valitaan vastaanottavan paikan olosuhteisiin. Myös parvekekasvien, ruukkukasvien ja hyötykasvien taimia voidaan vaihtaa asukkaiden kesken.

Varmistathan myös, että kasvit ovat terveitä ja taimien mukana ei siirry haitallisia vieraslajeja, kuten siruetanoita.

Toteutuksen laajuus:

Taimien vaihtaminen naapurien kesken

Pihan taimien jakaminen ja istutus

Naapuruston yhteiset taimenvaihtopäivät

Pienien taimien vaihto ja istutus voidaan toteuttaa kokonaisuudessaan talkootyönä.

Puun taimien siirtäminen ja sopivien istutuspaikkojen selvittäminen sekä istutus.

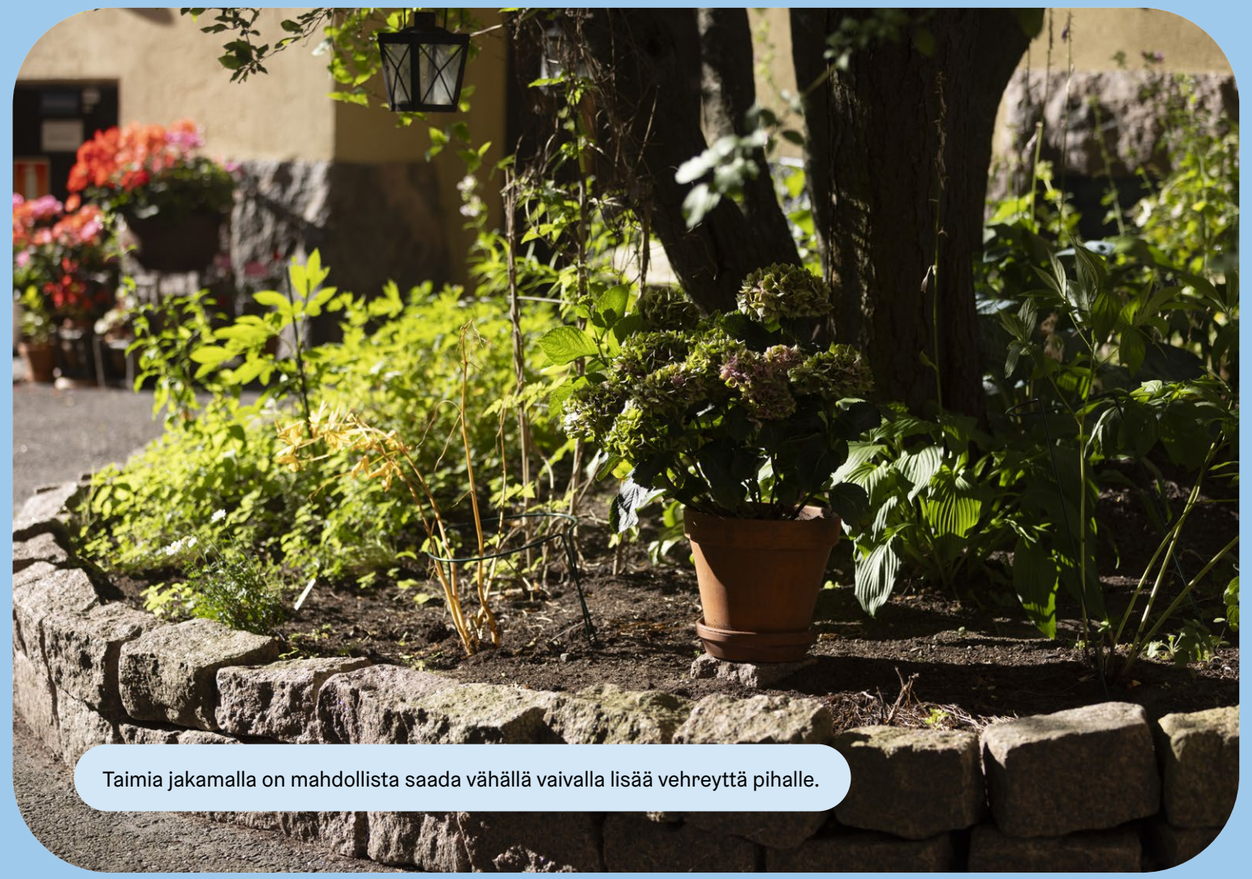

Taimia jakamalla on mahdollista saada vähällä vaivalla lisää vehreyttä pihalle.

Myös parveke- ja ruukkukasvien taimia voidaan jakaa ja vaihtaa asukkaiden kesken.

Q. Pihanhoidon starttipaketti

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Taloyhtiöihin, joissa asukkailla on kiinnostusta osallistua pihanhoitotoimiin ja jonka varastossa on mahdollisuus säilyttää puutarhavälineitä.	Yhteiset välineet madaltavat kynnystä osallistua pihan hoitoon ja vähentävät päällekkäisiä hankintoja.	Varmistakaa esteetön pääsy varastoon, turvallinen säilytys, lainaamisen pelisäännöt ja välineiden huoltaja.	Puhdistakaa välineet heti käytön jälkeen. Tarkistakaa kunto keväällä ja syksyllä.

Yhteinen pihanhoidon starttipaketti madaltaa kynnystä hoitaa pihaa arjessa. Taloyhtiön varastoon kootaan selkeästi merkittyjä yhteiskäyttöisiä välineitä, joita asukkaat, hallitus ja huoltoyhtiö voivat käyttää sovitulla tavalla. Paketti tukee erityisesti pieniä ja toistuvia toimia, kuten kastelua, kitkentää, lehtien hyödyntämistä ja istutusten kunnon seurantaa. Yhteiseen peruspakettiin voivat kuulua kottikärryt, lapio, istutuslapio, harava, kastelukannu tai letku, oksasakset ja työkalujen puhdistusvälineet.

Valitse välineet sovittujen hoitotöiden ja käyttäjien osaamisen mukaan. Välineet kannattaa valita myös mahdollisimman ergonomisiksi, jolloin myös huonokuntoisemmat asukkaat voivat osallistua pihan hoitoon. Hyvä opastus välineiden käyttöön tukee turvallista yhdessä tekemistä.

Tärkeintä on, että työvälineet ovat helposti löydettävissä, kunnossa ja niiden käytöstä, palauttamisesta on sovittu. Yhteinen välinevarasto voi myös tehdä pihanhoidosta luontevan tavan tavata naapureita ja osallistua oman pihan kehittämiseen.

Toteutuksen laajuus:

Kastelukannu

Kattava kokoelma työkaluja ja niiden käytön opastus

Työvälineiden hankkiminen ja niiden käytöstä sopiminen.

- Uuden varaston toteutus.
- Monimutkaisempien hoitovälineiden käytön opastaminen.

Hoitotöistä sopiminen ja niiden seuraaminen kuuluu starttipakettiin.

Pienikin varasto tai leikkimökki soveltuu työkalujen säilytykseen.

R. Pihanhoidon tarkistuslista

Sopii erityisesti	Päähyödyt	Tarkista ennen toteutusta	Hoito
Taloyhtiöihin, joissa asukkaat osallistuvat pihan pieniin hoitotöihin.	Näkyvä tehtävälista tekee osallistumisesta helppoa ja ehkäisee päällekkäistä työtä.	Nimeä listan päivittäjä ja varmista, että tehtävät on hyväksytty hallituksessa ja sovittu huoltoyhtiön kanssa.	Tarkistakaa lista keväällä ja syksyllä. Päivittäkää ajankohtaiset tehtävät, yhteyshenkilöt ja mahdolliset kasvillisuutta koskevat ohjeet tarvittaessa.

Pihanhoidon tarkistuslista tekee hoitotöistä näkyviä ja helposti aloitettavia. Se sijoitetaan yhteiseen paikkaan, josta asukkaat voivat tarkistaa tehtävät helposti. Kirjaa listalle mitä töitä voi tehdä ja milloin ne ovat ajankohtaisia. Tarjoa selkeät ja ymmärrettävät ohjeet töiden tekemiseen. Merkitse myös keneen otetaan yhteyttä, jos pihan kasvillisuudessa tai rakenteissa havaitaan ongelmia.

Näkyvä tehtävälista tekee osallistumisesta helppoa ja ehkäisee päällekkäistä työtä. Kirjatut ohjeet auttavat uusia asukkaita jatkamaan sovittuja hoitotapoja.

Taloyhtiö voi myös perustaa piharyhmän ja yhteisen viestikanavan asioiden sopimiseen. Liitteessä 3 on muokattava esimerkki asukkaiden pihanhoidon tarkistuslistasta.

Toteutuksen laajuus:

Tarkistuslista tulostettuna ja vastuut sovittuna

Laaja ohjeita ja neuvoja käsittävä hoito-opas tarkistuslistoineen

Tarkistuslistan tekeminen ja vastuiden sopiminen taloyhtiön sisällä.

Pidemmän jakson ja erityisvaatimukset huomioivan hoitosuunnitelman laatiminen.

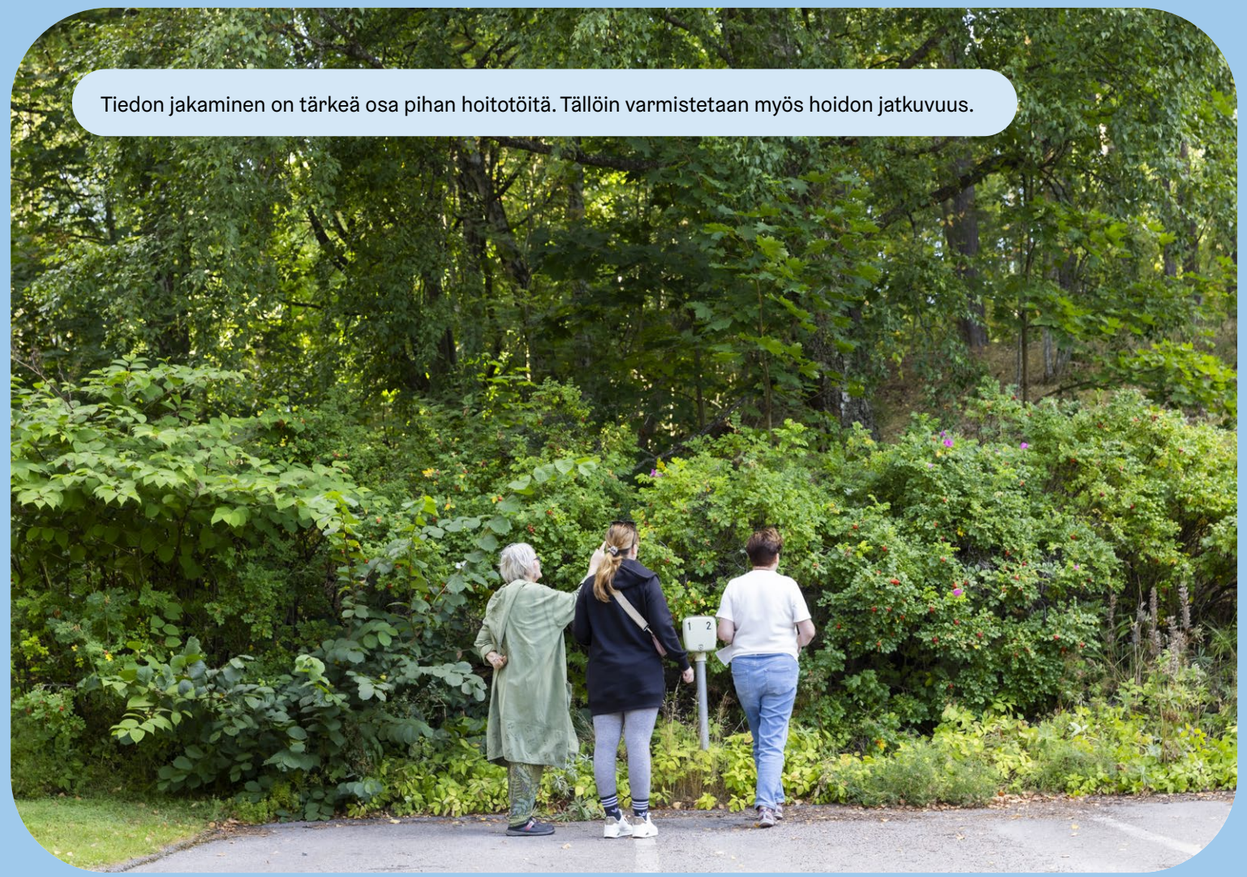

Tiedon jakaminen on tärkeä osa pihan hoitotöitä. Tällöin varmistetaan myös hoidon jatkuvuus.

Tarkistuslista voi olla paperituloste tai netissä oleva laajempi kokonaisuus hoito-ohjeineen.

4. Taloyhtiön etenemispolku

Vehreyttämisen etenemispolku auttaa valitsemaan oikean mittakaavan suunnitteluun ja toteutukseen. Kaikki pihat eivät tarvitse laajaa remonttia ja joskus ongelma tai puute ratkeaa hoitotavan muutoksella, pienellä kokeilulla tai täydennyksellä. Kun päädytte muuttamaan useita toimintoja, rakenteita tai kasvupaikkoja, viekää yhteiset tavoitteet pihasuunnittelijalle, joka laatii toteutuskelpoisen ja kunnossapidettävissä olevan kokonaisuuden.

Sopikaa taloyhtiöpihan yhteisillä alueilla tehtävistä muutoksista yhtiökokouksessa ja kutsukaa samalla kaikki mukaan pohtimaan tarpeita, toiveita ja ideoita pihan vehreyttämiseksi. Pihasuunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon kilpailuttamiseen ja tilaamiseen tarvitaan myös valtuutus yhtiökokoukselta.

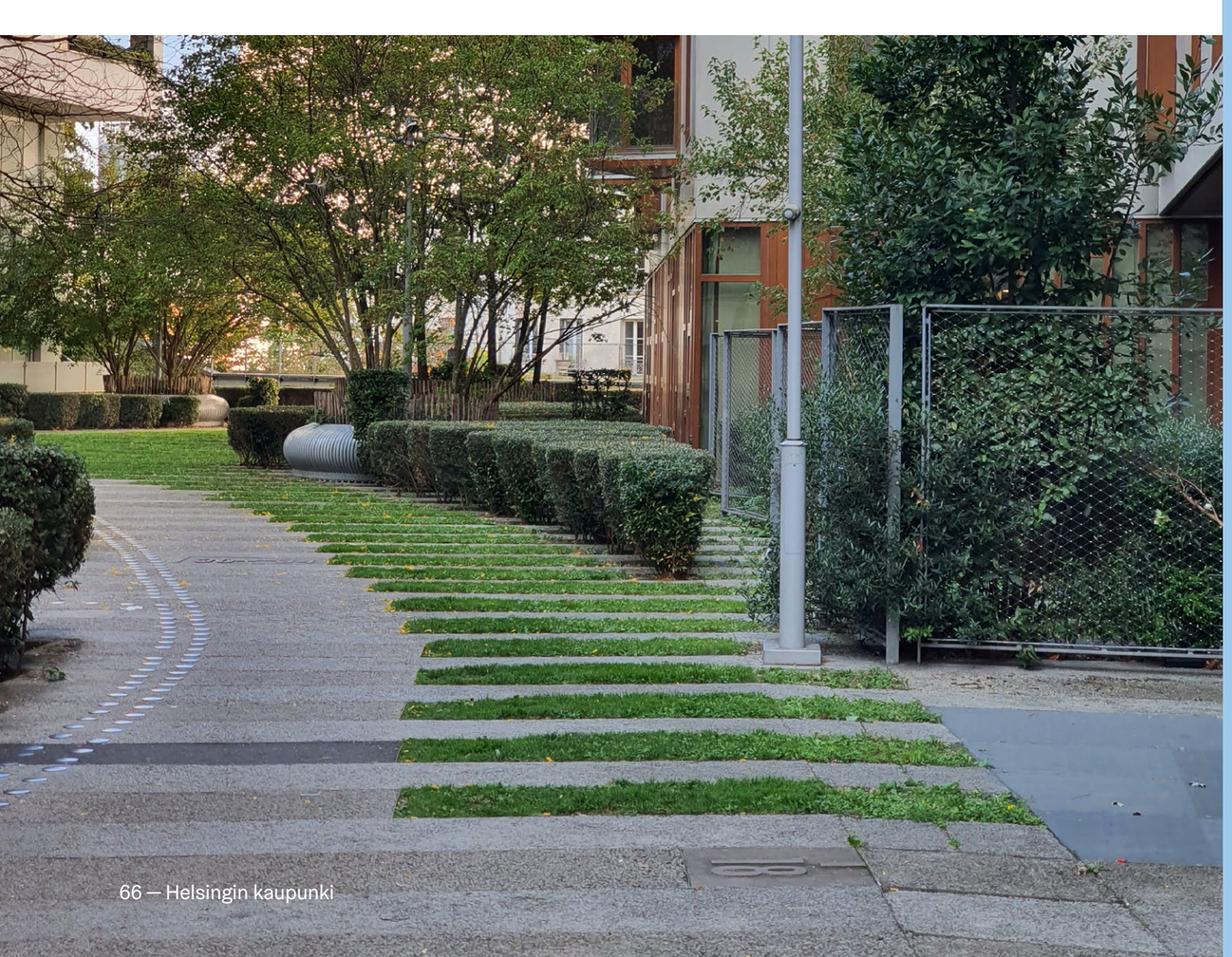

Etenemispolku ohjaa havainnoista päätöksiin, toteutukseen ja jatkuvaan hoitoon.

Haasteet ja yhteiset tavoitteet

↓

Pihakävely ja yhteinen ideointi

→ **Sivupolku: Pienet kokeilut ja hoitotapojen muutokset**

↓

Tarjouspyynnön valmistelu

↓

Suunnittelun tilaaminen

↓

Valmis pihasuunnitelma

↓

Taloyhtiön päätös ja toteutus

↓

Hoito ja jatkokehittäminen

Haasteet ja yhteiset tavoitteet

- Kirjatkaa ensin, mikä pihassa kaipaa muutosta: kuuma oleskelupaikka, vähäinen kasvillisuus, käyttämätön asfalttialue, hankala kulkureitti tai jonkun alueen liian työläs hoito.
- Keskustelkaa myös huoltoyhtiön kanssa, jolla on tietoa ongelmapaikoista ja hoidon käytännöistä. Ilmastoriskien tunnistamisessa voi käyttää HSY:n Taloyhtiön ilmastoriskien kartoitus -materiaalia.

Pihakävely ja yhteinen ideointi

- Paikantakaa pihakävelyllä edellisen vaiheen havainnot kohta kohdalta ja verratkaa niitä asukkaiden toiveisiin. Valitkaa 3-5 tavoitetta, joiden perusteella erilaisia ratkaisuja vertaillaan.
- Sopikaa pihakävelylle vetäjä, joka kokoaa tärkeimmät havainnot ja vie yhteiset tavoitteet hallituksen käsittelyyn.
- Päättäkää samalla, milloin ehdotukset käsitellään ja miten asukkaille kerrotaan jatkosta.
- Kootkaa pihakierroksen havainnot ja asukkaiden toiveet yhteisiksi tavoitteiksi. Pihakävelyn ohje on luvussa 2.1.

Tarjouspyynnön valmistelu

- Sijoittakaa sopivat vehreyttämisratkaisut pihakartalle ja arvioikaa, mitä voidaan tehdä hoitotapoja muuttamalla, mikä voidaan kokeilla kevyesti ja mikä tarvitsee ammattilaisen suunnittelua. Kootkaa suunnittelua varten tarpeellinen aineisto: kartta, valokuvat, tiedossa olevat rakenteet, tärkeimmät tavoitteet, alustava budjetti ja hoidon lähtökohdat. Liitteen 1 tarjouspyyntöpohja auttaa muuttamaan nämä tiedot vertailukelpoiseksi toimeksiannoksi.
- Sovittakaa pihan toteutus taloyhtiön pitkän aikavälin korjaussuunnitteluun.
- Selvittäkää tulevat salaoja-, julkisivu-, putki- ja pihakansiremontit ennen uusien istutusten ja rakenteiden toteuttamista. Yhteinen aikataulu ehkäisee pihan päällysteiden avaamista pian uudelleen ja voi säästää kustannuksia.

Suunnittelun tilaaminen

- Nimetkää taloyhtiöstä hankkeen yhteyshenkilö. Sopikaa ennen tilausta, kuka hankkii lähtötiedot, selvittää määräykset ja lupatarpeet sekä yhteensovittaa suunnittelun. Kirjatkaa suunnittelijan, urakoitsijan ja kunnossapitäjän tehtävät tilaukseen. Rajattu hoitotavan muutos tai palautettava kokeilu voi edetä kevyesti. Rakenteisiin, kuivatukseen tai laajasti pihan käyttöön vaikuttava uudistus tarvitsee suunnittelua, vastuiden sopimista ja budjetin.
- Erottakaa toimeksiannossa ideointia tukeva luonnos rakentamiseen tarvittavista toteutussuunnitelmista.
- Määrittäkää suunnitelmien sisältö, tarvittava erityissuunnittelu ja lupamenettelyn vastuut. Suunnittelija auttaa tunnistamaan hankkeen vaativuutta vastaavat suunnittelutehtävät ja kelpoisuusvaatimukset. Vertailkaa jo alussa vaihtoehtojen koko elinkaaren kustannuksia: suunnittelua, toteutusta, alkuvaiheen ja jatkuvaa hoitoa sekä myöhempiä uusimisia.
- Budjetoikaa myös talkootyön välineet ja mahdollinen ostettava varahoito.

Valmis pihasuunnitelma

- Ammattilainen sovittaa valitut ideat yhteen kasvuolosuhteiden, rakenteiden, käytön ja hoidon kanssa. Tarkistakaa vaatimukset luvusta 5 ja sen tarkistustaulukosta.

Taloyhtiön päätös ja toteutus

- Tarkistakaa pihasuunnitelmassa näkyvät säilytettävät ja uudet elementit, materiaalit, kasvit, mitoitus ja toteutuksen vaiheistus. Selvittäkää päätöksenteon aikataulu (esim. hallituksen kokoukset, yhtiökokous) ja valmistelkaa päätöksentekomateriaali. Taloyhtiön hallitus tai yhtiökokous hyväksyy pihasuunnitelman hankkeen laajuuden ja päätösvallan mukaisesti, kilpailuttaa toteutuksen ja varmistaa, että alkuvaiheen hoito sisältyy urakkaan tai on muuten nimetty.
- Sopikaa myös, kuka tarkistaa työn laadun, ottaa työn vastaan ja varmistaa hoidon käynnistymisen. Tehtävien laajuus sovitetaan hankkeen kokoon ja vaativuuteen. Laajemmassa piharemontissa viheralan valvoja auttaa varmistamaan erityisesti kasvualustojen, pohjarakenteiden, kuivatuksen ja istutustyön laadun ennen niiden peittymistä. Sopikaa tarvittava vihervalvonta, työvaiheiden tarkastukset ja vastaanotto jo urakkaa tilatessa.

Hoito ja jatkokehittäminen

- Toteutuksen jälkeen hoito siirtyy sovituille tahoille. Ensimmäisen ja toisen kasvukauden aikana tarkistetaan puiden ja pensaiden juurtuminen, kastelun riittävyys, kulkureittien toimivuus ja asukkaiden kokemukset. Tarvittavat korjaukset tehdään ensin; vasta sen jälkeen ratkaisua laajennetaan. Varmistakaa myös uusien hoitopalvelujen ja osaamisen tarve, sillä vaativa kasvillisuus voi tarvita puutarhurin hoitoa tavallisen kiinteistöhuollon rinnalle. Liitteenä olevat tarkistuslistat tukevat jatkuvaa kunnossapitoa.
- Sopikaa alkuvaiheen hoidon ja mahdollisen takuuhoidon tehtävät, kesto, kustannukset ja vastuut jo työn tilauksessa. Takuu ei yksin tarkoita, että kastelu, kitkentä tai muut hoitotyöt sisältyvät urakkaan. Varmistakaa ennen alkuvaiheen hoidon päättymistä, kenelle jatkuva kunnossapito siirtyy, ja päivittäkää tarvittaessa huoltosopimus sekä pihan hoito-ohjeet. Varautukaa myös siihen, että talkoolaiset tai taloyhtiön vastuuhenkilöt vaihtuvat.

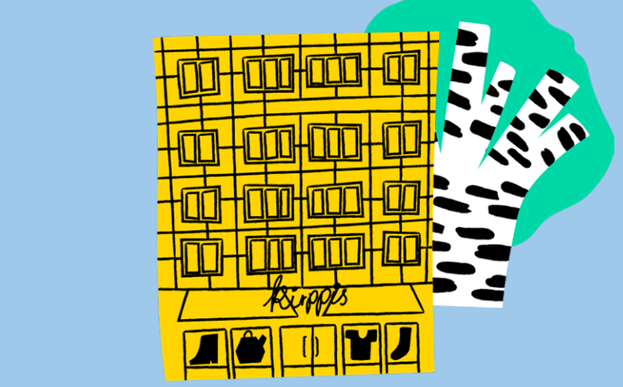

4.1 Sivupolku: pienet kokeilut ilman pihasuunnitelmaa

Vehreyttämistä voi tehdä ilman laajaa pihasuunnitelmaa, kun toimet ovat pieniä. Esimerkiksi silloin, kun toimenpiteet eivät edellytä uusia pysyviä rakenteita tai muuta pihan olevia rakenteita, kuivatusjärjestelyjä tai turvallisuutta. Ruukkuistutukset, täydennysistutukset istutusalueille tai kokeiluluonteinen niittylaikku voivat olla hyviä ensiaskeleita. Myös pihan hoitotapoja voidaan muuttaa tai kokeilla aiemmasta poikkeavia hoitokäytäntöjä. Yksinkertaisimmillaan se voi olla kokeilu jättää nurmikko leikkaamatta vähän käytetyllä alueella tai jättää nurmikon leikkuukorkeus pidemmäksi.

Laajemmat muutokset, kuten kaivutyöt ja rakenteisiin tai veden kulkuun vaikuttavat toimet kannattaa kuitenkin aina antaa ammattilaisen suunniteltaviksi. Jos kokeilu kasvaa tai havaitaan rakenteisiin liittyviä muutos- tai korjaustarpeita, palataan suunnittelun tilaamisen vaiheeseen.

5. Pihasuunnitteluun vaikuttavat säännökset

Pihan muutos alkaa suunnittelua ohjaavien säännösten ja asiakirjojen tunnistamisesta. Asemakaava, rakennusjärjestys, rakennustapaohjeet, rakennusluvan yhteydessä hyväksytyt pihajärjestelyt sekä mahdolliset alue- ja suojeluohjeet määrittävät, mitä tontilla voidaan tehdä.

Asemakaavan ja rakennusjärjestyksen määräykset sekä hanketta koskevat lupaehdot ovat sitovia. Oppaat ja suunnitteluohjeet auttavat vaatimusten soveltamisessa, mutta eivät korvaa niitä. Sopikaa suunnittelijan kanssa, kuka selvittää omaa hanketta koskevat vaatimukset ja varmistaa epäselvät asiat rakennusvalvonnasta.

Pyytäkää isännöitsijää kokoamaan asemakaava määräyksineen, hyväksytyt piha- ja rakennepiirustukset sekä tiedot aiemmista luvista. Tarkistakaa Helsingin rakennusjärjestys ja aluekohtaiset rakennustapaohjeet. Tehkää tarvittaessa neuvontapyyntö rakennusvalvontaan kaupungin verkkosivujen ohjeen mukaan. Pihasuunnitelma ja pihan muutostöiden luvanvaraisuus -ohje auttaa kokonaisuuden jäsentämisessä; varmistakaa ajantasaiset menettelyt kaupungin Piharakentaminen-sivulta. Tarkistakaa myös maanalaisten rakenteiden suoja-alueet, kulku- ja pelastustiet, nostopaikat, lumitilat ja kasvualustan riittävyys.

Pihan muutoksia suunniteltaessa on tärkeä aloittaa arjen toimivuudesta. Huomioitavia asioita ovat erityisesti pelastustiet ja huoltoreitit, esteetön kulku, lumen käsittely ja sade- ja sulamisvedet. Mitä enemmän työ muuttaa maanpinnan korkeuksia, kuivatusta, rakenteita tai tai esimerkiksi pihapuiden juuristoaluetta, sitä aikaisemmin suunnittelun ammattilainen ja tarvittaessa viranomainen otetaan mukaan. Myös taloyhtiön leikkipaikan turvallisuus varmistetaan pihamuutosten yhteydessä.

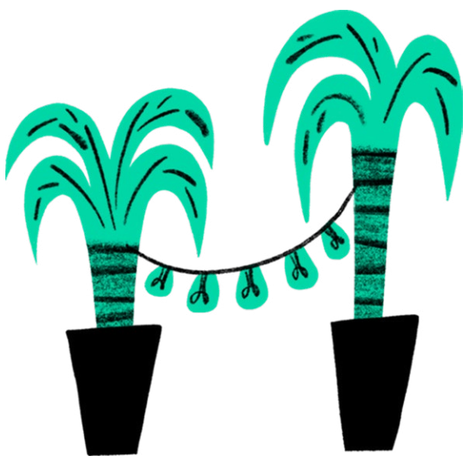

5.1 Mitä taloyhtiön kannattaa tarkistaa ennen pihan suunnittelua

Taulukko 6: Suunnittelua aloittaessa tarkistettavia asioita

Tarkistettava asia	Mistä tieto löytyy?	Miten tieto ohjaa pihamuutosta?
Asemakaava ja mahdolliset suojelumääräykset Tarkistakaa, onko tontilla esimerkiksi istutettavaksi määrättyjä alueita, säilytettävää puustoa, suojeltu pihapiiri tai rakentamista rajaavia merkintöjä.	Kunnan karttapalvelu ja kaavoituksen verkkosivut. Epäselvässä tilanteessa kysy kaavoituksesta tai rakennusvalvonnasta. https://kartta.hel.fi	Kaava voi määrätä esimerkiksi tontin reunaan istutettavan pensasaidan tai säilytettävän alueen. Tällöin alueelle ei suunnitella sen kanssa ristiriitaista käyttöä, kuten autopaikkoja, rakennelmia tai suuria puita, ilman viranomaisen ohjausta. Pihasuunnitelma ja pihan muutostöiden luvanvaraisuus -ohjeen sekä ajantasaisen neuvonnan löydät kaupungin Piharakentaminen-sivulta: https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/tontit-ja-rakentamisen-luvat/rakentamisluvan-hakeminen/neuvoja-rakennushankkeisiin/piharakentaminen
Kunnan rakennusjärjestys Tarkistakaa, koskeeko suunniteltua aitaa, katosta, piharakennelmaa, maanpinnan muutosta, hulevesiä tai muuta pihatyötä paikallinen määräys.	Kunnan verkkosivujen rakennusjärjestys ja rakennusvalvonnan neuvonta. https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/tontit-ja-rakentamisen-luvat/rakentamisluvan-hakeminen/helsingin-rakennusjarjestys	Rakennusjärjestys voi antaa määräyksiä esimerkiksi aidan korkeudesta ja sijoittamisesta, piharakennelman luvasta, hulevesien käsittelystä tai maanpinnan muuttamisesta. Se voi ratkaista, riittääkö kevyt toteutus vai tarvitaanko lupa tai suunnitelma.
Hyväksytyt lupa- ja pihapiirustukset Tarkistakaa, mitä pihan käytöstä ja järjestelyistä on jo hyväksytty aiemmin rakennusluvassa: pelastustie, autopaikat, kulkureitit, leikki- ja oleskelualueet, istutukset sekä kuivatus.	Taloyhtiön arkisto ja isännöitsijä. Tarvittaessa kunnan rakennusvalvonnan arkisto.	Hyväksytty suunnitelma on uuden suunnittelun lähtökohta. Pieni täydennys voidaan usein sovittaa siihen, mutta jos pelastustietä, kulkua, pysäköintiä, kuivatusjärjestelyä tai muuta hyväksyttyä kokonaisuutta muutetaan olennaisesti, menettely varmistetaan rakennusvalvonnasta ja suunnitelma päivitetään toteutusta vastaavaksi. Olennainen muutos voi edellyttää luvan hakemista rakennusvalvonnasta.
Luvan tai neuvonnan tarve Arvioikaa, muuttuuko pihan korkeusasema, kuivatus, kiinteä rakenne, aita, autopaikka, puusto tai muu luvassa esitetty järjestely.	Kunnan rakennusvalvonta; useissa kunnissa neuvontaa voi pyytää sähköisessä lupapalvelussa. https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/tontit-ja-rakentamisen-luvat/rakentamisluvan-hakeminen/neuvoja-rakennushankkeisiin/piharakentaminen	Pyytäkää neuvonta ennen suunnittelun tilaamista, jos työn luvanvaraisuus on epäselvä. Näin vältetään ratkaisu, jota ei voida toteuttaa suunnitellulla tavalla.
Puut, muu kasvillisuus ja luontoarvot Tunnistakaa säilytettävät puut ja istutukset, mahdollinen puiden kaatamisen lupa- tai ilmoitustarve, pesivät linnut sekä haitalliset vieraslajit.	Pihakävely, aiemmat pihasuunnitelmat ja kunnan ohjeet. Puun kuntoa arvioi arboristi; vieraslajeja koskevaa tietoa löytyy Vieraslajit.fi-palvelusta.	Kaivamista, ajamista ja materiaalien varastointia ei sijoiteta puiden juuristoalueelle. Puun kaato tai merkittävä maanpinnan muutos voi edellyttää maisematyölupaa tai muuta viranomaisohjausta. Pesimäaika ja vieraslajien käsittely huomioidaan toteutuksen ajoituksessa.
Pihan rakenteet, kuivatus ja johdot Tarkistakaa, onko alueella pihakansi, kaivoja, syöksytorvia, salaojia, sähkö- tai vesijohtoja, viemäreitä tai muita maanalaisia rakenteita.	Taloyhtiön korjaus- ja huoltoasiakirjat, isännöitsijä, huoltoyhtiö sekä tarvittaessa johtotietopalvelu ja suunnittelija.	Pihakansi voi rajoittaa istutusten painoa ja kasvualustan syvyyttä. Kaivaminen ei saa vahingoittaa johtoja, salaojia tai vedeneristystä. Veden kulkua tai kuivatusjärjestelmää muuttava työ suunnitellaan ammattilaisen kanssa. Pihakannen sallittua kuormaa ei saa ylittää uusilla istutuksilla, kasvualustan lisäämisellä tai uusilla rakenteilla.

Tarkistettava asia	Mistä tieto löytyy?	Miten tieto ohjaa pihamuutosta?
Turvallisuus, kulku ja esteettömyys Tarkistakaa pelastustie, nostopaikat, sisäänkäyntien reitit, esteetön kulku, opasteet, valaistus ja riittävät näkemäalueet.	Hyväksytyt asemapiirrokset ja pelastussuunnitelma, huoltoyhtiö sekä tarvittaessa pelastusviranomainen, rakennusvalvonta ja esteettömyysohjeet. https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/tontit-ja-rakentamisen-luvat/rakentamisluvan-hakeminen/neuvoja-rakennushankkeisiin/piharakentaminen	Pelastustielle tai nostopaikalle ei sijoiteta istutuksia, ruukkuja tai rakenteita. Kasvava puu tai pensas ei saa peittää opasteita, kaventaa reittiä tai heikentää näkyvyyttä. Uusi istutus tai kaluste sovitetaan niin, että kulku säilyy turvallisena ja esteettömänä.
Leikkipaikat Tarkistakaa pihan leikkipaikan ja sen rakenteiden, varusteiden, välineiden, turva-alustojen turvallisuus ja että kaikki on ehjää ja vaatimusten mukaisessa kunnossa.	Ajantasaiset ohjeet: Tukes, Tietoa taloyhtiöille, https://tukes.fi/taloyhtioille.	Tukesin tulkinnan mukaan kulutuspalvelulain (185/2025) velvoitteet koskevat taloyhtiöiden leikkipaikkoja: vaarat tunnistetaan, riskit arvioidaan ja turvallisuutta seurataan. Kirjatkaa tunnistetut vaarat, tarkastukset, huollot ja sattuneet onnettomuudet. Sopikaa tarkastuksista ja korjauksista vastaavat tahot sekä estäkää vaarallisen välineen käyttö korjaukseen asti. Huomioikaa turvallisuus myös luonnonmateriaaleista tehtävissä leikkielementeissä.
Talvihoito ja ylläpidon voimavarat Tarkistakaa aurausreitit, lumen kasauspaikat, liukkaudentorjunta, kasteluveden saatavuus sekä se, kuka hoitaa uuden kasvillisuuden ja rakenteet.	Huoltosopimus, huoltoyhtiön kanssa tehtävä pihakävely ja taloyhtiön omat hoitokäytännöt.	Istutusta ei sijoiteta paikkaan, johon lumi tavallisesti aurataan, ellei se kestä lumikuormaa. Jos käytössä on liukkaudentorjunta-aineita, ne rajoittavat istutettavia kasvilajeja ja haittaavat maaperän toimintaa.

5.2 Tukea suunnitteluun

Monet pienet viherryttämistoimet voidaan suunnitella ja toteuttaa taloyhtiön, huoltoyhtiön tai asukkaiden osaamisen avulla. Ammattilaisen apua tarvitaan kuitenkin silloin, kun muutos vaikuttaa pihan rakenteisiin, veden kulkuun ja maanpinnan korkeuksiin, pihan turvallisuuteen ja pelastusreitteihin. Tällaisissa tilanteissa suunnitteluapu kannattaa hankkia ennen päätöstä ja toteutuksen tilaamista. Suunnittelija voi auttaa valitsemaan pihalle sopivan ratkaisun, selvittämään tarvittavat reunaehdot ja laatimaan toteutukseen riittävät suunnitelmat sekä hakemaan tarvittaessa luvan rakennusvalvonnasta.

Taulukko 7: Suunnitteluapu eri tarpeisiin

Suunnittelun tarve	Milloin apua tarvitaan?	Sopiva asiantuntija	Mitä asiantuntija auttaa ratkaisemaan?
Kasvillisuus	Kun istutusalueita uudistetaan laajemmin, valitaan uusia puita tai useita kasviryhmiä, tai kasvupaikan olosuhteet ovat epäselvät.	Pihasuunnittelija, maisemasuunnittelija, hortonomi tai puutarhuri työn laajuuden mukaan.	Kasvivalinnat, kasvualustat, istutusten sijoitus, säilytettävä kasvillisuus, hoidon tarve ja vaiheistus.
Hulevedet ja veden kulku	Kun pihalla esiintyy toistuvaa lammikoitumista, veden kulkua muutetaan tai uusi ratkaisu sijoittuu lähelle rakennusta, kaivoa tai syöksytorvea.	Pihasuunnittelija; tarvittaessa hulevesi-, LVI-, infra- tai rakennesuunnittelija.	Veden turvallinen kulku, kasvillisuuden ja pintojen sijoittaminen sekä tarvittavat yhteydet nykyiseen kuivatusjärjestelmään.
Tekniset rakenteet	Kun rakennetaan pihakannelle, tehdään kiinteä pergola, muuri, katos, uusi päällyste tai muutetaan maanpinnan korkeuksia.	Pihasuunnittelija ja tarvittaessa rakennesuunnittelija.	Rakenteiden sijoitus, kantavuus, vedeneristys, pohjarakenteet, esteettömyys, turvallisuus ja toteutustapa.
Puiden kunto ja hoito	Kun suuri puu on vaurioitunut, kallistunut, oireilee, kasvaa rakennuksen tai kulkureitin lähellä tai sen kaatamista harkitaan.	Arboristi.	Puun kunto, turvallisuus, hoitoleikkaus, juuristoalueen suojaaminen sekä mahdollinen kaato- tai lupatarve.

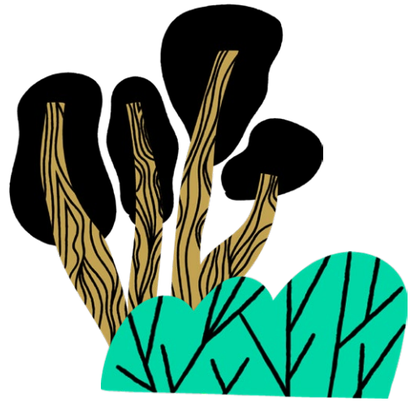

5.3 Tarjouspyyntöpohja pihasuunnitteluun

Hyvä tarjouspyyntö kertoo selkeästi, mitä taloyhtiö haluaa tehdä, mitä lähtötietoja on käytettävissä ja millainen suunnitelma tarvitaan päätöksenteon ja toteutuksen pohjaksi. Se ei määrää ratkaisua valmiiksi, vaan antaa suunnittelijalle tavoitteet ja reunaehdot.

Ryhtyessänne tilaamaan suunnittelua voitte käyttää liitteen 1 tarjouspyyntöpohjaa. Tarkistakaa erikseen ladattavan pohjan saatavuus Helsingin kaupunginverkkosivuilta osoitteesta hel.fi/kestävätaloyhtiö.

Käsikirjan liitteenä oleva lomake voidaan täyttää hallituksen, isännöitsijän ja asukkaiden yhteisen valmistelun pohjalta. Kaikkia kohtia ei tarvitse täyttää ja tuntematon tieto merkitään avoimeksi, jolloin tarjoaja voi kuvata, miten se selvitetään suunnittelun aikana. Tarjouspyyntöön liitetään ainakin pihakartta tai asemapiirros, muutama valokuva ja pihakävelyllä sovitut tavoitteet.

Rajatkaa tehtävä niin, että tarjoukset ovat vertailukelpoisia

1. Nimetkää suunniteltava alue ja 3-5 tärkeintä tavoitetta.

2. Kertokaa, mitä pihassa halutaan säilyttää ja mitkä reunaehdot ovat jo tiedossa. Myös olemassa olevat lähtötiedot on hyvä listata.

3. Pyytäkää tarjoajaa nimeämään vastuusuunnittelija, työvaiheet, aikataulu, kokonaishinta ja mahdolliset lisätyöt.

4. Sopikaa tehdäänkö ennen lopullista toteutussuunnitelmaa vaihtoehtoisia luonnoksia ja miten niitä kommentoidaan. Kertokaa, miten asukkaat osallistuvat ja missä vaiheessa he pääsevät tutustumaan luonnoksiin ja kommentoimaan sitä. Sopikaa tarvittaessa luonnosten esittelytilaisuus, johon asukkaat voivat osallistua.

5. Pyytäkää luonnosten perusteella laadittava toteutuskelpoinen pihasuunnitelma, kasvillisuus- ja materiaalitiedot, määräluettelo ja työselostus, ohjeet mahdolliseen vaiheistukseen sekä tiivis hoito-ohje.

Arvioikaa laatua hinnan rinnalla

Tarjouksia kannattaa vertailla tehtävän ymmärtämisen, nimetyn suunnittelijan kokemuksen, toteutettavuuden, hoidon huomioimisen ja hinnan perusteella. Liitteen lomakkeessa on esimerkkikriteerit, joita taloyhtiö voi painottaa hankkeen koon mukaan. Pyytäkää suunnittelijalta referenssilista.

Tutustukaa tarvittaessa toteutettuihin kohteisiin tai kysykää niiden tilaajilta kokemuksia suunnittelusta ja toteutuksen toimivuudesta.

6. Hoito, huolto ja vastuut

Vehreyttämisen onnistuminen riippuu siitä, että alkuvaiheen hoito ja pysyvät vastuut sovitaan jo ennen toteutusta.

Vehreyttämisratkaisujen hoitoon tulee kiinnittää huomiota, jotta ne säilyvät pitkäikäisinä ja tuottavat tavoitellut hyödyt. Pitäkää hoito tarkoituksenmukaisena ja nimetkää jokaiselle ratkaisulle tekijä ja tärkeimmät ajankohdat. Sopikaa järjestelyistä milloin havaituista puutteista ilmoitetaan taloyhtiön nimeämälle yhteyshenkilölle tai huoltoyhtiölle sovitun vastuunjaon mukaan. Merkitkää yhteystiedot hoito-ohjeisiin ja pitäkää ne ajan tasalla. Erillisiä seurantajärjestelmiä ei tarvita, jos tehtävät voidaan liittää huoltosopimukseen ja taloyhtiön normaaliin vuosikelloon.

Talkoisiin sopivat esimerkiksi kasvien kastelu, kitkentä, roskien keruu ja pienet täydennysistutukset. Sopikaa tehtävistä ja turvallisista työtavoista etukäteen. Jättäkää työkoneita vaativat työt ammattilaisille. Kun tehtävistä vastaa huoltoyhtiö, kannattaa huoltoyhtiön kanssa tehtävään sopimukseen kirjata aluekohtaiset työtavat, sopivat koneet ja tarvittava viheralan osaaminen. Tällöin liian suuret koneet tai väärät hoitotavat eivät vaurioita kasvillisuutta ja maaperää.

Taulukko 8: Hoito- ja huoltotoimenpiteitä ja mahdollisia vastuutahoja

Kohde	Tehtävä ja ajankohta	Vastuutaho	Milloin ilmoitetaan taloyhtiön yhteyshenkilölle tai huoltoyhtiölle
Uudet istutukset	Kastelu ja kitkentä sovitulla rytmillä ensimmäiset kasvukaudet keväästä syksyyn	Huoltoyhtiö, urakoitsija tai nimetty asukasryhmä	Kasvi kuivuu, kaatuu tai kuolee
Puut	Tuentojen ja runkosuojien tarkistus ympäri vuoden, tarkempi kunnon havainnointi vuosittain keväisin ja syksyisin	Huoltoyhtiö; arboristi tarvittaessa	Kuivia suuria oksia, runkovaurio tai kallistuminen
Niitty ja korkeampi nurmikko	Niitto sovittuna aikana tyypillisesti loppukesällä ja niittojätteen poisto tarvittaessa	Huoltoyhtiö tai urakoitsija	Vieraslaji, kulkueste, runsaasti puuvartisten kasvien taimia tai kasvusto ei kehity tavoitteeseen
Ruukut ja viljely	Kastelu ja lannoitus koko kasvukauden ajan keväästä syksyyn, syksyllä kunnostus tai vienti sovittuun talvisäilytyspaikkaan	Nimetty asukasryhmä tai huoltoyhtiö	Kasteluvastuu katkeaa tai astia vaurioituu, istutetut kasvit eivät menesty
Kaivot ja pintavesireitit	Roskat ja lehdet pois ympäri vuoden, erityisesti syksyllä ja rankkasateen jälkeen	Huoltoyhtiö	Vesi jää seisomaan tai suuntautuu rakennukseen

6.1 Kevät- ja syyskierros

Kevät- ja syyskierros auttaa pitämään pihan kunnossa ja havaitsemaan pienet ongelmat ennen kuin ne kasvavat suurempaa korjausta edellyttäviksi. Kierros voidaan tehdä myös talkoissa taloyhtiön hallituksen, huoltoyhtiön ja tarvittaessa suunnittelijan tai muun asiantuntijan kanssa. Tarkoituksena ei ole laatia raskasta selvitystä, vaan käydä piha yhdessä läpi, sopia tarvittavista toimista ja kirjata lyhyt tehtävälista vastuineen.

Kevätkierros

Keväällä tarkistetaan talven jäljet ja valmistaudutaan uuteen kasvukauteen.

- Tarkistakaa onko kasvillisuudessa, puiden rungoissa, tuennoissa, ruukuissa tai pihan rakenteissa vaurioita?.
- Katsokaa samalla, ovatko uudet istutukset lähteneet kasvuun, tarvitsevatko ne täydennystä ja ovatko katteet sekä maanpeitekasvit säilyneet paikoillaan.
- Kevät on myös hyvä hetki tarkistaa, ettei lumi, auraus tai liukkaudentorjunta ole vahingoittanut istutuksia tai kaventanut kulkureittejä.

Syyskierros

Syksyllä pihan valmistelu kohdistuu erityisesti talveen valmistautumiseen.

- Tarkistakaa puiden, tukien, risuaitojen ja rakenteiden vakaus ja ruukkujen, penkkien ynnä muiden kalusteiden talvisäilytys.
- Sopikaa jätetäänkö lehdet katteeksi pensaiden alle ja istutusalueille tai ajellaanko ne pieniksi nurmikolle.
- Sopikaa tarvittavista talvisuojauksista uusille tai herkille kasveille, ja varmistakaa huoltoyhtiön kanssa lumen kasauspaikat, aurausreitit sekä suolan käytön periaatteet. Näin pihan kasvillisuus ja rakenteet voidaan ottaa huomioon jo ennen ensimmäisiä pakkasia ja lumisateita.

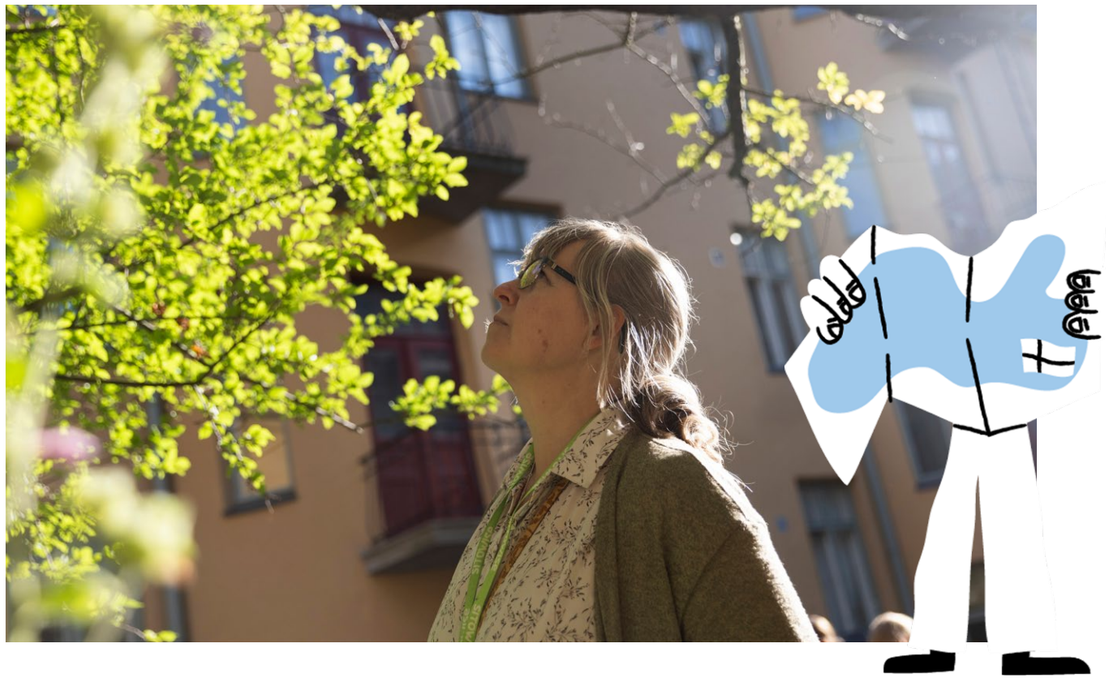

7. Lähteet ja lisälukeminen

7.1 Hyödylliset oppaat ja palvelut

Pihan muutoksia suunnitellessa kannattaa tutustua HSY:n TALVI-hankkeen materiaaleihin ja Pihasuunnitelma ja pihan muutostöiden luvanvaraisuus -oppaaseen. Vanhan ohjeen soveltamisala on rajattu ja ajantasainen lupaneuvonta löytyy Helsingin Piharakentaminen-sivulta. Tarkat verkkolähteet löytyvät kohdasta 7.2.

Alla olevista palveluista löytyvät ajantasaiset määräykset ja käytännön ohjeet Helsingissä. Jos hanke sijaitsee muualla, vastaavat tiedot haetaan oman kunnan rakennusvalvonnasta ja karttapalvelusta.

Helsingin kaupunki: Piharakentaminen: https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/tontit-ja-rakentamisen-luvat/rakentamisluvan-hakeminen/neuvoja-rakennushankkeisiin/piharakentaminen

Helsingin kaupunki: Voimassa oleva rakennusjärjestys: https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/tontit-ja-rakentamisen-luvat/rakentamisluvan-hakeminen/helsingin-rakennusjarjestys

Helsingin karttapalvelu: kaavat, kiinteistörajat ja kartta-aineistot: https://kartta.hel.fi

Helsinki kaikille: SuRaKu-ohjeet ulkoalueiden esteettömyyteen: https://helsinkikaikille.hel.fi/ohjeita-esteettomyyden-toteuttamiseen/valtakunnalliset-ulkoalueita-koskevat-ohjeet/

Ruokavirasto: Legionella kasvualustoissa ja siltä suojautuminen: https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/ajankohtaista/ruokaviraston-blogi/blogitekstit/blogi-legionellatartunnan-voi-saada-mullasta/

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto: Leikkipaikan turvallisuus taloyhtiössä: https://tukes.fi/-/taloyhtion-pitaa-varmistua-leikkipaikan-turvallisuudesta

Vieraslajit.fi: Puutarhajätteen ja haitallisten vieraslajien käsittely: https://vieraslajit.fi/ajankohtaista/i-1897

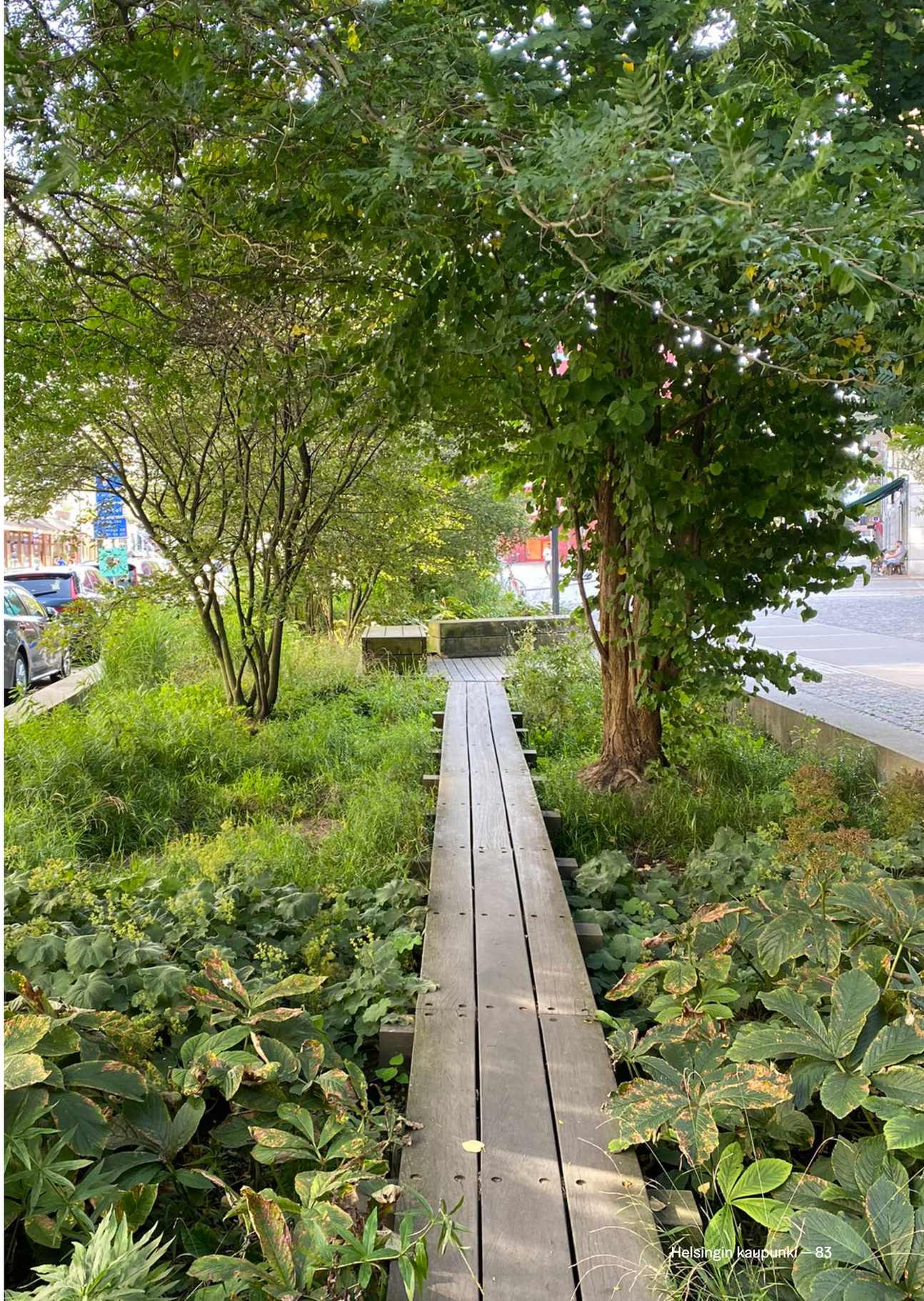

7.2 Lähteitä

Buglife: habitat mosaic garden: https://www.buglife.org.uk/get-involved/gardening-for-bugs/habitat-mosaic-garden/

Euroopan komissio: Nature-based solutions. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/nature-based-solutions_en

Euroopan komissio: Urban Nature Platform. https://environment.ec.europa.eu/topics/urban-environment/urban-nature-platform_en

Finlex: Rakentamislaki 751/2023: https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/saadoskokoelma/2023/751

Hedgehog Street: link your garden: https://www.hedgehogstreet.org/help-hedgehogs/link-your-garden/

Helsingin kaupunki: Hulevesien hallinta tonteilla. https://www.hel.fi/static/rakvv/ohjeet/Hulevesien_hallinta_tonteilla.pdf

Helsingin kaupunki: Kaavat ja kartat rakentajalle. https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/tontit-ja-rakentamisen-luvat/kaavat-kartat-ja-avustukset-rakentamiseen/kaavat-ja-kartat-rakentajalle

Helsingin kaupunki: Piharakentaminen. https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/tontit-ja-rakentamisen-luvat/rakentamisluvan-hakeminen/neuvoja-rakennushankkeisiin/piharakentaminen

Helsingin kaupunki: Rakennusvalvonnan arkisto. https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/tontit-ja-rakentamisen-luvat/rakennusvalvonnan-arkisto

Helsingin kaupunki: Voimassa oleva rakennusjärjestys: https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/tontit-ja-rakentamisen-luvat/rakentamisluvan-hakeminen/helsingin-rakennusjarjestys

Helsingin kaupunkitilaohje: Hulevesien hallintarakenteet. https://kaupunkitilaohje.hel.fi/kortti/hulevesien-hallintarakenteet/

Helsinki kaikille: Valtakunnalliset ulkoalueita koskevat esteettömyysohjeet. https://helsinkikaikille.hel.fi/ohjeita-esteettomyyden-toteuttamiseen/valtakunnalliset-ulkoalueita-koskevat-ohjeet/

HSY Ilmastoinfo: Hulevesi taloyhtiössä. https://ilmastoinfo.hsy.fi/verkkokurssit/opas-isannoitsijalle/lessons/vesihuolto-taloyhtiossa/topics/hulevesi/

HSY Ilmastoinfo: Koko talo viljelee – kaupunkilaisen viljelykurssi: https://ilmastoinfo.hsy.fi/verkkokurssit/koko-talo-viljelee-kaupunkilaisen-viljelykurssi/

HSY Ilmastoinfo: Riskit pihalle. https://ilmastoinfo.hsy.fi/verkkokurssit/taloyhtiot-muuttuvassa-ilmastossa/lessons/tunnista-ja-hallitse-ilmastoriskit/topics/riskit-pihalle/

HSY: Taloyhtiön ilmastoriskien kartoitus: https://ilmastoinfo.hsy.fi/palvelut-ja-materiaalit/taloyhtion-ilmastoriskien-kartoitus/

HSY: TALVI – Taloyhtiöt varautuvat ilmastonmuutokseen: https://www.hsy.fi/talvi/

Ilmatieteen laitos: Helletilastot. https://www.ilmatieteenlaitos.fi/helletilastot

Kaupunkivihreän vaikutus asuntojen markkinahintoihin, Aalto-yliopisto: https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/127074

Luonnon monimuotoisuuden edistäminen taloyhtiöissä: https://valonia.fi/materiaali/luonnon-monimuotoisuuden-edistaminen-taloyhtioissa/

McPhearson, T., Kabisch, N. & Frantzeskaki, N. (toim.) 2023: Nature-Based Solutions for Cities. Edward Elgar Publishing. Erityisesti luvut ilmastokestävyydestä, oikeudenmukaisuudesta, biodiversiteetistä, vedestä, terveyshyödyistä, suunnittelusta ja ylläpidosta. https://doi.org/10.4337/9781800376762

Pihasuunnitelma ja pihan muutostöiden luvanvaraisuus (2023; ennen vuotta 2025 jätettyihin hakemuksiin): https://www.hel.fi/static/rakvv/ohjeet/Pihan_ja_lahiymp_suunnittelu_MRL.pdf

Rakennetun ympäristön luontotyypit ja niiden ekologisen tilan arviointi: https://figbc.fi/media/rakennetun_ympariston_luontotyypit_ja_niiden_ekologisen_tilan_arviointi_2026.pdf

Royal Horticultural Society: green roofs: https://www.rhs.org.uk/garden-design/build-green-roof

Suomen ympäristökeskus: Luontopohjaiset ratkaisut käyttöön kaupungeissa. https://luontokunnat.syke.fi/luontopohjaiset-ratkaisut-kayttoon-kaupungeissa/

Tukes: Taloyhtiön pitää varmistua leikkipaikan turvallisuudesta. https://tukes.fi/-/taloyhtion-pitaa-varmistua-leikkipaikan-turvallisuudesta

Vieraslajit.fi: haitallisten vieraslajien luettelot: https://vieraslajit.fi/

Vieraslajit.fi: puutarhajätteen käsittely: https://vieraslajit.fi/ajankohtaista/i-1897

Viherympäristöliitto: Kasvillisuuden lisääminen ja kasvupaikkaan soveltuva kasvillisuus. https://www.vyl.fi/kesy/teemat/maapera-ja-kasvillisuus/kasvillisuuden-lisaaminen/toimenpiteet-suunnittelussa/

Viherympäristöliitto: Kestävä ympäristörakentaminen (KESY). https://www.vyl.fi/tietoa-ja-tyokaluja/kestava-ymparistorakentaminen/

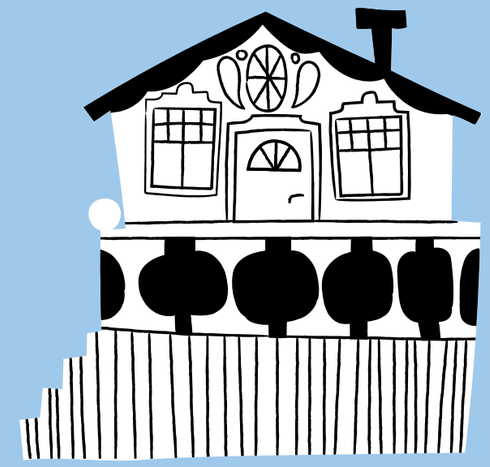

Sanasto

Kasvillisuus

Termi	Selitys
Kasvualusta	Kasvien juuriston käytössä oleva maakerros tai rakennettu seos, jonka ilmavuus, vedenpidätys ja ravinteet vaikuttavat kasvien menestymiseen.
Maanpeitekasvi	Matalana kasvava kasvi, peittää yhtenäisenä kasvustona maan pintaa, suojaa sitä kuivumiselta ja vähentää paljaan maan rikkakasvipainetta.
Kukinta läpi kasvukauden	Eri aikaan kukkivien kasvien yhdistelmä, joka tarjoaa pölyttäjille ravintoa keväästä syksyyn.
Monilajinen istutus	Istutus, jossa on useita kasvupaikkaan sopivia lajeja ja kasvumuotoja.
Haitallinen vieraslaji	Laji, joka voi levitä voimakkaasti ja aiheuttaa haittaa luonnolle, terveydelle tai taloudelle. Epäselvät lajit selvitetään ennen torjuntaa.
Lahopuu	Kuollut puuaines, joka tarjoaa ravintoa ja suojaa monille eliöille.
Dynaaminen istutus	Monilajinen istutus, jossa kasvien annetaan täyttää kasvutilaa yhdessä ja lajien suhteet voivat muuttua ajan myötä. Kokonaisuutta ohjataan valikoivalla hoidolla.
Luonnonvarainen kasvi	Luonnossa ilman istutusta kasvava kasvi. Alkuperäiset luonnonkasvit ovat saapuneet alueelle ilman ihmisen avustusta.
Pölyttäjäystävällinen kasvi	Kasvi, jonka kukista pölyttäjät saavat mettä tai siitepölyä.
Monikerroksellinen kasvillisuus	Eri korkeuksilla kasvava kokonaisuus, jossa on pohja-, kenttä-, pensas- ja puukerrosta vastaavia osia.

PIhan hoito

Termi	Selitys
Istutuksen alkuvaiheen hoito	Ensimmäisten kasvukausien kastelu, kitkentä, tuentojen tarkistus ja kuolleiden kasvien täydentäminen.
Täydennysistutus	Kuolleen kasvin korvaaminen tai harventuneen istutuksen täydentäminen.
Niittojäte	Niityn tai korkean kasvuston leikattu kasvimassa, joka yleensä poistetaan alueelta, jotta maa ei rehevöidy liikaa.
Arboristi	Puiden hoitoon, kuntoon ja turvallisuuteen erikoistunut ammattilainen.
Hoitovastuu	Etukäteen sovittu tieto siitä, kuka tekee hoitotyön, milloin se tehdään ja kenelle ongelmista ilmoitetaan.
Takuuhoito	Sopimuksessa määritelty takuuaikana tehtävä kasvillisuuden hoito. Sopikaa erikseen tehtävät, kesto, kustannukset ja vastuuhenkilö; takuu ei yksin määrittele hoitotyötä.
Taimien takuuaika	Sovittu ajanjakso, jonka aikana taimien virheiden ja menetyksien vastuut määräytyvät sovittujen takuuehtojen mukaan. Tarkistakaa ehdot, hoitovelvoitteet ja menettely taimien korvaamiseksi ennen tilausta.

Hulevedet ja piha-alueet

Termi	Selitys
Hulevesi	Rakennetulla alueella maan pinnalle, katoille tai muille pinnoille kertyvä sade- tai sulamisvesi.
Sadeveden keruu	Kattoveden talteenotto kannelliseen astiaan myöhempää kastelukäyttöä varten.
Tulvareitti	Ennalta tunnistettu turvallinen reitti, jota pitkin poikkeustilanteessa kertyvä vesi pääsee poistumaan vahingoittamatta rakennuksia.
Läpäisevä pinta	Pinta, jonka läpi osa vedestä pääsee alla olevaan rakennekerrokseen tai maaperään. Rakenteen toimivuus riippuu myös pohjakerroksista ja kunnossapidosta.
Maanvarainen piha	Piha-alue, joka on suoraan luonnollisen maanpinnan tai täyttömaan varassa ilman kantta, kellaritilaa tai muuta rakenteellista alapuolista rakennetta
Pihakansi	Rakennuksen tai pysäköintitilan kansirakenteen päällä oleva piha, jossa kantavuus, vedeneristys ja kasvualustan syvyys rajoittavat ratkaisuja.
Pelastustie	Pelastusajoneuvoille varattu reitti ja tarvittaessa nostopaikka, joka pidetään esteettömänä myös kasvillisuuden kasvaessa.

Liitteet

Liite 1: Tarjouspyyntöpohja pihasuunnitteluun

Liite 2: Pihakierroksen havaintotaulukko

Liite 3: Asukkaiden pihanhoidon tarkistuslista

Liite 4: Tarkistuslistat kevät- ja syyskierroksille

Liite 5: Asukaskyselypohja

Liite 1. Tarjouspyyntöpohja pihasuunnitteluun

Täytä lomake soveltuvin osin ja liitä mukaan pihakartta tai asemapiirros sekä valokuvia pihasta, pihan suunnittelualueista tai ongelmakohdista.

1. Tilaaja ja kohde

Taloyhtiö _____

Kohteen osoite _____

Yhteyshenkilö ja yhteystiedot_____

Isännöitsijä _____

Tarjouksen määräaika (pp.kk.vvvv):_____

2. Hankkeen tausta ja tärkeimmät tavoitteet

Kuvaa lyhyesti, miksi suunnitelma tilataan ja valitse enintään kolme päätavoitetta.

☐ Lisää varjoa ja helpotusta helteeseen

☐ Lisää kasvillisuutta ja kukintaa

☐ Parantaa pihan käyttöä, toimintoja ja viihtyisyyttä

☐ Helpottaa tai selkeyttää pihanhoitoa

☐ Lisää syötäviä kasveja tai yhteisviljelyä

☐ Parantaa sade- ja sulamisvesien hallittua kulkua

☐ Muu tavoite: _____

Nykytilan tärkein haaste _____

Säilytettävät ominaisuudet _____

Toivottu toteutusajankohta _____

Alustava budjettiraami _____

3. Suunnittelualue ja lähtötiedot

☐ Pihakartta tai asemapiirros

☐ Valokuvat suunnittelualueesta

☐ Aiempi pihasuunnitelma

☐ Tiedot pihakannesta tai muista rakenteista

☐ Pelastustie ja huoltoreitit

☐ Tiedossa olevat kaivot, johdot ja putket

☐ Pihakävelyn kartta ja asukkaiden tavoitteet

☐ Muu aineisto: _____

Suunnittelualueen rajaus ja erityiset reunaehdot:

_____

_____

4. Pyydettävä suunnittelutehtävä

☐ Aloituspalaveri ja pihakäynti tilaajan kanssa

☐ Nykytilan ja säilytettävän kasvillisuuden läpikäynti

☐ Yksi luonnosvaihtoehto ja sen kommentointikierros

☐ Toteutuskelpoinen pihasuunnitelma mitoituksineen

☐ Kasviluettelo ja määrät

☐ Materiaalien ja kalusteiden periaatteet

☐ Toteutuksen vaiheistus

☐ Suuntaa antava kustannusarvio

☐ Yhden sivun hoito-ohje ja vastuut

☐ Tarvittavat lupa- ja lisäsuunnittelutarpeet

☐ Muu tehtävä: _____

5. Asukkaiden osallistuminen

☐ Suunnittelija osallistuu yhteen asukastyöpajaan

☐ Asukkaille järjestetään pihakatselmus, jossa käydään läpi toiveita ja tavoitteita pihan käytölle

☐ Pihasuunnitelmaluonnos toimitetaan asukkaiden kommentoitavaksi

☐ Pihasuunnitelmasta järjestetään esittelytilaisuus pihalla, jossa käydään läpi tulevat muutokset ja niiden vaikutukset

☐ Muu tapa: _____

6. Toimitettavat aineistot

☐ Pihasuunnitelma PDF-muodossa

☐ Suunnittelutiedostot sovitussa formaatissa

☐ Kasvi- ja materiaaliluettelo

☐ Kustannusarvio tai kustannustasot

☐ Vaiheistussuunnitelma

☐ Tiivis hoito-ohje

☐ Esittelyaineisto yhtiökokousta varten

7. Aikataulu

Työn aloitus _____

Luonnoksen valmistuminen

_____

Kommentointikierros

_____

Lopullinen suunnitelma

_____

8. Tarjouksessa ilmoitettavat tiedot

☐ Tehtävän ymmärtäminen ja ehdotettu työskentelytapa

☐ Nimetty vastuusuunnittelija ja hänen kokemuksensa

☐ Työvaiheet ja arvioitu työmäärä

☐ Kokonaishinta ja arvonlisävero

☐ Mahdollisten lisätöiden tuntihinnat

☐ Aikataulu

☐ Tilaajalta tarvittavat tiedot ja päätökset

☐ Mahdolliset rajaukset tai oletukset

9. Tarjousten vertailuperusteet

Tehtävän ymmärtäminen	____ %	Tavoitteiden, pihan käytön ja reunaehtojen ymmärtäminen
Suunnittelijan osaaminen	____ %	Vastaavat taloyhtiöpihat, kasvillisuussuunnittelu ja toteutettavuus
Työskentelytapa	____ %	Selkeä prosessi, osallistaminen ja vaiheistus
Hinta	____ %	Vertailukelpoinen kokonaishinta ja lisätyön ehdot
Yhteensä	100 %	

10. Tarjouspyynnön liitteet

☐ Pihakartta tai asemapiirros

☐ Valokuvat

☐ Pihakävelyn kooste

☐ Aiemmat suunnitelmat

☐ Muut liitteet: _____

Tarjouksen toimitusosoite

_____

Lisätietojen yhteyshenkilö

_____

Päiväys _____

Liite 2. Pihakävelyn havaintotaulukko

Taloyhtiö: _____ Päiväys: _____

Osallistujat ja kierroksen vetäjä: _____

Kirjaa sijainti, havainto ja mahdollinen toive. Säilytä hyvät ominaisuudet ja valitse lopuksi tärkeimmät yhteiset tavoitteet.

Paikka tai alue	Nykytila ja havainto	Toive tai idea	Jatkotoimi ja vastuuhenkilö

Yhteiset tärkeimmät tavoitteet: _____
_____

Liite 3. Asukkaiden pihanhoidon tarkistuslista

Taloyhtiö: _____ Vastuuhenkilö: _____

Sovi työt hallituksen ja huollon kanssa ennen aloittamista. Merkitse vain sovitut, omaan osaamiseen sopivat tehtävät. Rakenne- ja puutyöt kuuluvat ammattilaisille.

Tehtävä ja lyhyt ohje	Ajankohta	Tekijä	Tehty ja huomio
Kastele uudet istutukset sovitun ohjeen mukaan.	Sään ja kasvualustan kosteuden mukaan		
Kitke tunnistetut rikkakasvit käsin; säilytä toivotut luonnonkasvit.	Kasvukaudella		
Kerää roskat ja pidä kulkureitit vapaina.	Tarpeen mukaan		
Poista lehdet kulkureiteiltä ja ritilöiden päältä.	Syksyllä ja tarpeen mukaan		
Puhdista ja palauta työvälineet varastoon.	Jokaisen käyttökerran jälkeen		
Ilmoita vaurioista ja epäselvistä havainnoista yhteyshenkilölle.	Heti havainnon jälkeen		

Liite 4. Tarkistuslistat kevät- ja syyskierroksille

Kevätkierros

Kasvillisuus:

☐ Tarkistakaa puiden, pensaiden ja uusien istutusten talvivauriot.

☐ Tarkistakaa puiden rungonsuojat, tuennat ja sidokset; poistakaa tai löysätkää liian tiukat tai tarpeettomat sidokset.

☐ Havainnoikaa, lähtevätkö kasvit kasvuun, huomatkaa eri lajien erot kasvuun heräämisessä.

☐ Korvatkaa kuolleet tai pahoin vaurioituneet taimet sovittuna ajankohtana.

☐ Tarkistakaa katteet ja maanpeitekasvit; lisätkää katetta tarvittaessa.

☐ Poistakaa haitalliset vieraslajit ja rikkakasvit ennen siementämistä.

Pihan toimivuus ja turvallisuus:

☐ Poistakaa hiekka, roskat ja lehdet kulkuväyliltä, kaivoilta ja ritilöistä.

☐ Tarkistakaa, että sulamisvedet pääsevät poistumaan eivätkä jää lammikoiksi.

☐ Tarkistakaa kulkupintojen tasaisuus, reunakivet ja mahdolliset routavauriot.

☐ Tarkistakaa pelastustien, huoltoreittien ja esteettömien kulkuyhteyksien esteettömyys.

☐ Tarkistakaa ruukkujen, penkkien, aitojen, leikkivälineiden ja muiden rakenteiden, kuten pergoloiden tai tukien kunto ja vakaus.

☐ Merkitkää mahdolliset korjaus- tai turvallisuustoimet tehtävälistaan.

Hoito ja toteutus:

☐ Sopikaa uusien istutusten kastelun aloituksesta ja vastuista.

☐ Tarkistakaa huoltoyhtiön kanssa niitto-, leikkuu- ja kitkentäkäytännöt.

☐ Varmistakaa, että kevään ja kesän hoitotyöt ovat huoltosopimuksessa tai sovittu asukkaiden kesken. Sopikaa käytettävistä työkoneista, ne eivät saa olla liian suuria pihalle. Sopikaa eri työtehtäviin vaadittavasta ammattitaidosta.

☐ Ottakaa tarvittaessa valokuvat lähtötilanteesta seurantaa varten.

Syyskierros

Kasvillisuus:

☐ Tarkistakaa puiden, pensaiden ja istutusten yleiskunto ennen talvea. Hyödyntäkää tarvittaessa arboristien palveluja.

☐ Tarkistakaa puiden tuennat, rungonsuojat ja mahdolliset vaurioituneet oksat. Poistakaa tuennat tarvittaessa.

☐ Tehkää sovitut syysistutukset ja istuttakaa sipulikasvit.

☐ Jättäkää sopiville alueille lehtiä katteeksi ja pieneliöstön suojaksi.

☐ Poistakaa lehdet kulkuväyliltä, kaivoilta ja ritilöistä.

☐ Tehkää niityn viimeinen niitto tarvittaessa ja poistakaa niittojäte sovituilta alueilta.

Pihan toimivuus ja talvikunnossapito:

☐ Tarkistakaa kaivojen, ritilöiden, kourujen ja veden kulkureittien puhtaus.

☐ Tarkistakaa kulkupintojen, reunakivien, portaiden, luiskien ja kaiteiden kunto.

☐ Tarkistakaa ruukkujen, kalusteiden, varjorakenteiden, risuaitojen ja muiden piharakenteiden vakaus. Siirtäkää tarvittaessa sovittuun talvisuojaan.

☐ Suojatkaa tarvittaessa herkät kasvit, ruukut ja nuoret puut.

☐ Sopikaa lumen kasauspaikat niin, ettei lumi vahingoita istutuksia tai tuki kulkua.

☐ Käykää läpi liukkaudentorjunnan ja suolan käytön periaatteet istutusalueiden läheisyydessä. Lähtökohtaisesti suolausta ei tulisi käyttää pihoilla.

☐ Varmistakaa, että pelastustie, huoltoreitit ja esteettömät kulkureitit pysyvät käytettävissä myös talvella.

Seuraavan vuoden valmistelu:

☐ Kirjatkaa havaitut korjaus- ja hoitotarpeet seuraavan vuoden tehtävälistaan.

☐ Arvioika, mikä kasvukaudella onnistui ja mitä kannattaa muuttaa.

☐ Sopikaa vastuut, aikataulu ja mahdolliset hankinnat ennen kevättä.

Liite 5. Pohja asukaskyselylle

As Oy _____ asukaskysely:
Pihaa koskevat toiveet ja tarpeet

Liitä QR-koodi tähän

Huomio: Tästä kyselystä on luotu myös sähköinen versio, jonka avulla vastausten toimittaminen on helpompaa. **Toivomme, että vastaat ensisijaisesti sähköisellä lomakkeella.**

Löydät sähköisen lomakkeen viereisen QR-koodin takaa. Avaa lomake lukemalla QR-koodi kännykkäsi kameralla.

Kyselyn tausta

Selvitämme asukkaiden pihaa koskevia mielipiteitä ja toiveita. **Haluamme kerätä sinun mielipiteesi,** jotta pihan ratkaisut huomioisivat asukkaiden todellisia toiveita ja tarpeita mahdollisimman hyvin. Vastaamalla tähän kyselyyn vaikutat taloyhtiön pihasuunnitteluun ja pihan hoidon kehittämiseen.

Kyselyyn vastaaminen vie noin **5–10 minuuttia**, ja vastaukset käsitellään anonyymisti: **Ethän kirjaa kyselyyn mitään henkilötietoja.**

🕒 **Täytetyt vastauslomakkeet tulee palauttaa _____ mennessä taloyhtiön hallitukselle.**

Vaikuta pihan tulevaisuuteen osallistumalla myös _____ kello _____ alkavalle pihakierrokselle!

Kierroksella tutustutaan pihan nykytilaan, kartoitetaan mahdollisuuksia ja luodaan yhteisymmärrys tavoitteista asukkaiden toiveita kuunnellen. Kierrokseen käytetään enintään _____ tuntia ja mukaan ovat tervetulleita kaiken ikäiset asukkaat jaksamisensa mukaan. Tavataan pihalla!

HUOM. Pihakierrokseen liittyy säävaraus. Myrskyn sattuessa pihakierros saattaa siirtyä. Taloyhtiö viestii siirrosta erikseen.

Kiitos jo etukäteen osallistumisestasi ja arvokkaasta panoksestasi!

OSA 1/6: Taustatiedot

1. Asuntokunta - Valitse sopivin vaihtoehto:

◯ Yhden hengen talous ◯ Pariskunta ◯ Lapsiperhe
◯ Kimppakämppä ◯ Muu ruokakunta

2. Kenen mielipiteitä vastaukset edustavat?

◯ Vastaan vain omasta näkökulmastani
◯ Vastaukset edustavat koko asuntokuntaa

3. Onko käytössäsi parveke?

◯ Kyllä ◯ Ei

4. Miten käytät parvekettasi? Voit valita useita:

☐ Oleskelu ☐ Näkymistä nauttiminen ☐ Ruoanlaitto tai ruokailu
☐ Hyötyviljely ☐ Kukkien kasvattaminen ☐ Tavaroiden säilyttäminen
☐ Lasten leikkeihin ☐ Kuntoilu ☐ Muu: _____

OSA 2/6: Tyytyväisyys nykyiseen pihaan

5. Mitkä asiat toimivat nykyisessä pihassa hyvin?
Ethän kirjaa vastaukseen mitään henkilötietoja.

6. Mitkä asiat eivät toimi tai koet ongelmallisiksi?
Ethän kirjaa vastaukseen mitään henkilötietoja.

7. Vastaa alla oleviin kysymyksiin ympyröimällä valintasi asteikolla 1 - 4:
1 = Erittäin tyytymätön
2 = Jokseenkin tyytymätön
3 = Jokseenkin tyytyväinen
4 = Erittäin tyytyväinen

Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen pihaan kokonaisuutena?
1 2 3 4

Kuinka toimivaksi koet nykyisen pihan?
1 2 3 4

Kuinka viihtyisäksi koet nykyisen pihan?
1 2 3 4

Kuinka turvalliseksi koet nykyisen pihan?
1 2 3 4

Kuinka tyytyväinen olet nykyisen pihan kasvillisuuteen?
1 2 3 4

Kuinka tyytyväinen olet pihan nykyisiin toimintoihin?
1 2 3 4

Kuinka tyytyväinen olet pihan äänimaisemaan?
1 2 3 4

Kuinka tyytyväinen olet eri käyttäjäryhmien huomioimiseen pihalla? (Esim. ikääntyneet, lapset, liikuntarajoitteiset)
1 2 3 4

Kuinka tyytyväinen olet huoltoyhtiön tehtäviin pihalla ja niiden hoitoon?
1 2 3 4

8. Mitä pihalla olisi mielestäsi ehdottomasti säilytettävä? Entä mistä olisit valmis luopumaan?
Ethän kirjaa vastaukseen mitään henkilötietoja.

OSA 3/6: **Pihaan liittyvät tarpeet, toiveet ja käyttötavat**

9. Mihin käytät nykyistä pihaa <u>sään salliessa</u>?
Ympyröi jokaiselle käyttötavalle käyttöastettasi parhaiten kuvaava vaihtoehto.
Esim. Jos oleskelet pihalla usein, mutta vain lämpimällä kelillä, voit silti valita ''Päivittäin tai viikoittain''.

1 = Ei koskaan
2 = Vuosittain
3 = Kuukausittain
4 = Päivittäin tai viikoittain,
5 = Käyttäisin tähän, mutta se ei ole nykyisellä pihalla mahdollista

Läpikulku:	1	2	3	4	5
Oleskelu:	1	2	3	4	5
Leikkiminen:	1	2	3	4	5
Kasvien tai puutarhan hoito:	1	2	3	4	5
Viilentyminen:	1	2	3	4	5
Lemmikin ulkoilutus:	1	2	3	4	5
Urheilu tai kuntoilu:	1	2	3	4	5
Pyörien säilytys:	1	2	3	4	5
Pysäköinti:	1	2	3	4	5
Pihan katselu parvekkeelta tai ikkunasta:	1	2	3	4	5
Lintujen ja muiden eläinten havainnointi:	1	2	3	4	5
Pyykkien kuivaus:	1	2	3	4	5
Mattojen tamppaus:	1	2	3	4	5
Roskien vienti:	1	2	3	4	5
Tupakointi:	1	2	3	4	5

10. Mihin muuhun käytät pihaa?
Ethän kirjaa vastaukseen mitään henkilötietoja.

11. Mihin muuhun haluaisit käyttää pihaa ja millaisia muutoksia pihalle tarvittaisiin, jotta voisit käyttää pihaa tulevaisuudessa haluamallasi tavalla?
Ethän kirjaa vastaukseen mitään henkilötietoja.

12. Mitä pihan kehittämisen tavoitteita pidät tärkeänä? Arvioi asteikolla 1-4
1 = Ei lainkaan tärkeä
2 = Ei kovin tärkeä
3 = Jokseenkin tärkeä
4 = Erittäin tärkeä

Viihtyisyys:	1	2	3	4
Vehreys ja luonnon monimuotoisuus:	1	2	3	4
Sään rasituksen lieventäminen Esim. kuivuus ja hulevesitulvat:	1	2	3	4
Turvallisuus:	1	2	3	4
Yhteisöllisyys:	1	2	3	4
Esteettömyys:	1	2	3	4
Ekologisesti kestävien materiaalien käyttö:	1	2	3	4
Edullinen ylläpito:	1	2	3	4
Helppo ylläpito:	1	2	3	4
Kauneus:	1	2	3	4
Rauhallisuus:	1	2	3	4
Leikkimahdollisuudet:	1	2	3	4
Virkistys- ja lepomahdollisuudet:	1	2	3	4
Kaupunkikuvan tukeminen	1	2	3	4

OSA 4/6: **Kustannukset, hoito ja osallistuminen**

13. Kuinka paljon enemmän hoitovastiketta olisit valmis maksamaan kuukaudessa, jotta piha olisi vehreämpi ja viihtyisämpi?
◯ alle 5 € ◯ 5 - 10 € ◯ 10 - 15 € ◯ 15 - 20 € ◯ Muu: _____
◯ En olisi valmis maksamaan enempää

14. Kuinka paljon olisit valmis maksamaan pihan uudistamisesta kertainvestointina?
◯ alle 500 € ◯ 500 - 1 000 € ◯ 1 000 - 2 000 € ◯ yli 2 000 €
◯ Muu: _____

15. Kenen tulisi hoitaa seuraavat pihanhoidon tehtävät kasvukauden aikana? Ympyröi sopivin vaihtoehto asteikolta:

1 = Vain asukkaat
2 = Pääosin asukkaat
3 = Pääosin huoltoyhtiö
4 = Vain huoltoyhtiö

Kukkien ja pensaiden istutus:	1	2	3	4
Kukkien, pensaiden ja hedelmäpuiden hoito:	1	2	3	4
Puiden istutus:	1	2	3	4
Viljelyalueiden perustaminen:	1	2	3	4
Viljelysten istutus ja hoito:	1	2	3	4
Kukkien ja viljelysten kastelu:	1	2	3	4
Nurmikon leikkaaminen:	1	2	3	4
Niittäminen:	1	2	3	4
Vieraslajien torjunta (mikäli ovat turvallisia käsitellä):	1	2	3	4
Kompostointi:	1	2	3	4
Pihakalusteiden huolto (Esim. pintakäsittelyn uusiminen)	1	2	3	4
Roskien keruu pihalta ja kierrättäminen:	1	2	3	4

16. Millaiseen pihan rakentamiseen ja kunnossapitoon haluaisit itse osallistua? *
Voit valita useita.

- [ ] Vain helpot ja kevyet toimet
- [ ] Puiden istutus
- [ ] Viljelylaatikoiden pystytys
- [ ] Kukkien ja viljelysten kastelu
- [ ] Niittäminen
- [ ] Vieraslajien torjunta (mikäli ovat turvallisia käsitellä)
- [ ] Pihakalusteiden huolto (esim. pintakäsittelyn uusiminen)
- [ ] Roskien keruu pihalta ja kierrättäminen
- [ ] En voi tai halua osallistua pihan kunnossapitoon
- [ ] Muu: _____
- [ ] Kukkien ja pensaiden istutus
- [ ] Kukkien, pensaiden ja hedelmäpuiden hoito
- [ ] Viljelysten istutus ja hoito
- [ ] Nurmikon leikkaaminen
- [ ] Kompostointi

17. Kuinka usein haluaisit osallistua pihan kunnossapitoon kasvukaudella (maalis - lokakuu)? Valitse sopivin vaihtoehto.

- ○ Lähes päivittäin
- ○ Noin kerran viikossa
- ○ Noin kerran kahdessa viikossa
- ○ Noin kerran kuussa
- ○ Talkoiden yhteydessä 1-2 kertaa vuodessa
- ○ Satunnaisesti erikseen pyydettäessä
- ○ En voi tai halua osallistua pihan kunnossapitoon
- ○ Muu: _____

18. Millaisten asioiden koet olevan esteenä osallistumisellesi pihan kunnossapitoon?
Voit valita useita.

- [ ] Osaamisen puute
- [ ] Tiedon puute
- [ ] Ajan puute
- [ ] Muut henkilökohtaiset syyt
- [ ] Välineiden puute
- [ ] Tiedotuksen puute taloyhtiössä
- [ ] Ei ole tullut mieleen, että voisin osallistua
- [ ] Muu: _____

19. Millaiset vaikutukset motivoisivat sinua osallistumaan pihan kunnossapitoon?
Voit valita useita.

- [ ] Vastikkeen pieneneminen
- [ ] Asunnon arvon nousu
- [ ] Vuokran aleneminen
- [ ] Viihtyisyyden lisääntyminen
- [ ] Yhteisöllisyyden lisääntyminen
- [ ] Mahdollisuus vaikuttaa esim. pihan kasvillisuuteen ja toimintoihin
- [ ] Muu: _____

OSA 5/6: **Yleiset kommentit**

20. Onko sinulla muita ajatuksia, toiveita tai huolia pihan tai sen huollon osalta?
Ethän kirjaa vastaukseen mitään henkilötietoja.

Kysely päättyy, kiitos vastauksistasi.

Muistathan toimittaa kyselyn **taloyhtiön hallitukselle** _____ **mennessä.**

Helsinki

Co-funded by the European Union

ReWild the City